

Selvitys aikuisten maahanmuuttajien suomen/ruotsin kielen taidon arvioinnista:

Suunnitelma kotoutumiskoulutuksen lähtötason arviointimallin valtakunnallistamisesta

Loppuraportti

30.6.2015

Raportin laatijat:

Sari Ohranen, Heidi Vaarala & Ari Huhta

Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto

Kristel Kivisik, Marja Feller & Elina Stordell

Testipiste

SISÄLLYSLUETTELO

Raportissa käytetyt keskeiset lyhenteet ja käsitteet	3
Tiivistelmä	4
Hanke ja sen tekemät toimenpide-ehdotukset lyhyesti	5
1 Johdanto	8
1.1 Selvityksen toimeksianto	
1.2 Tavoitteet	
1.3 Toteutus	
1.4 Aineisto ja toiminnan kuvaus	
2 Kotoutuminen ja alkukartoitus	9
2.1 Kotoutujan polut	
2.2 Alkukartoitus ja lähtötason arviointi	
2.3 Lähtötason arvioinnin tausta, tavoite ja kohderyhmä	
3 Lähtötason arvioinnin nykytilan kuvaus	13
3.1 Lähtötason arvioinnin prosessi	
3.2 Testipisteen toiminnan ja testistön kuvaus	
3.3 Lähtötason arviointi muualla	
3.4 Koulutusportti	
4 Lähtötason arvioinnin valtakunnallistamissuunnitelma	19
4.1 Valtakunnallisessa lähtötason arvioinnin järjestelmässä mukana olevat tahot ja niiden työpäivät	
4.2 ELY-keskusten kilpailutusta ohjaavat kriteerit (laadukkaan arvioinnin kriteerit)	
5 Nykyisen (Testipisteen) lähtötason arviointimallin toimivuuden validointi	27
5.1 Testipisteen mallin kehittäminen ja pääpiirteet	
5.2 Laadunvarmistustyö Testipisteessä	
5.3 Testipisteen mallin toimivuuden seuranta selvityshankkeen aikana 2014	
6 Täydentäviä malleja lähtötason arviointiin	30
6.1 Oppimisvalmiuksien havainnointi autenttisissa oppimistilanteissa	
6.2 Oman äidinkielen taito osana testiä	
7 Lähtötason arviointien mahdollisia teknologiaratkaisuja	32
8 Ruotsinkielisen lähtötason arvioinnin nykytila ja sen kehittäminen	34
8.1 Ruotsin kielen lähtötason arvioinnin edistäminen	
9 Oppimista tukeva kielitaidon arviointi	35
9.1 Formatiivinen ja summatiivinen arviointi ja niiden koulutustarpeet	
10 Mahdollinen tutkimus ja koulutus	39
10.1 Tutkimusideat	
10.2 Opettajilta nousseet koulutustarpeet	
10.3 Tutkimus- ja koulutusrahoitus	
11 Lähtötasoarviointi Ruotsissa (Tukholman alueella)	40
12 Lopuksi	40

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1. Selvityshankkeen työsuunnitelma

Liite 2. Selvityshankkeessa mukana olleet tahot ja henkilöt

Liite 3. Analyysi valtakunnallistettavan arviointimallin nykytilanteesta ja kehittämistarpeista

Liite 4. SFI-vierailu/ Tukholma

Liite 5. Koulutussuunnitelmat

Raportissa käytetyt keskeiset lyhenteet ja käsitteet

TEM = Työ- ja elinkeinoministeriö
OKM = Opetus- ja kulttuuriministeriö
OPH = Opetushallitus
JY = Jyväskylän yliopisto
Solki = Soveltavan kielentutkimuksen keskus, JY
Yki = Yleiset kielitutkinnot
TE-palvelut = Julkiset työ- ja elinkeinopalvelut

Testipiste:

Aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus. Lähtötason arviointipalvelua tarjotaan neljän pääkaupunkiseudun aikuisoppilaitoksen yhteistyönä. Koordinaattorina on Axxell Monikulttuurisuuskeskus ja kumppaneina Amiedu, Edupoli ja Eiran aikuislukio.

Koto-arviointijärjestelmä:

Uusi, Solkiin perustettava valtakunnallinen lähtötason arviointia tekevä, kehittävä ja ylläpitävä arviointijärjestelmä.

Koto-arviointiryhmä:

Uuden valtakunnallisen arviointijärjestelmän toimintaa suunnitteleva ja toteuttava ryhmä, jossa on edustus Solkista ja Testipisteestä.

Koulutusportti:

Tietojärjestelmä, jonka avulla TE-toimistoon työnhakijaksi tulevat maahanmuuttajat voidaan ohjata lähtötason arviointiin ja kotoutumista edistävään koulutukseen.

Alkukartoitus:

Alkukartoitus on lakisääteinen työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) tai kunnan palvelu. Lain Kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) mukaan alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoitukseen sisältyy alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkentavia toimenpiteitä, kuten esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon selvittäminen, suomen ja/tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon selvittäminen sekä opiskelutaitojen selvittäminen. Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja laissa tarkoitetun kotoutumissuunnitelman.

Kotoutumissuunnitelma:

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Kotoutumiskoulutus:

Oppivelvollisuuden ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään kotoutumiskoulutuksena suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena (työvoimakoulutuksena), mutta sitä voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Työvoimakoulutuksena järjestettävää kotoutumiskoulutusta annetaan

Opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Luku- ja kirjoitustaidon opetusta annetaan Opetushallituksen Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Lähtötason arviointi:

Aikuisen maahanmuuttajan kielitaidon ja opiskeluvalmiuksien arviointi, jonka pohjalta voidaan tehdä suositus sopivasta kotoutumiskoulutuksesta.

Kielitaidon arviointi:

Kielitaidon eri osa-alueiden (puhuminen, kirjoittaminen, luetun ymmärtäminen, kuullun ymmärtäminen) testaaminen.

Opiskeluvalmiuksien arviointi:

Aiemman opiskelutaustan kartoitus ja opiskelu- ja oppimisvalmiuksien testaaminen.

Kuviossa 1 (s. 10) käytetyt lyhenteet:

PEVA = Perusopetukseen valmistava opetus; MAVVA = Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus; LUVA = Lukiokoulutukseen valmistava koulutus

Hanke:

Selvitys aikuisten maahanmuuttajien suomen/ruotsin kielen taidon arvioinnista: Suunnitelma kotoutumiskoulutuksen lähtötason arviointimallin valtakunnallistamisesta

Aika: 1.3.2014 - 28.2.2015

Rahoittaja: Työ- ja elinkeinoministeriö

Toteuttaja: Soveltavan kielentutkimuksen keskus (Jyväskylän yliopisto) ja Testipiste-konsortio

Tiivistelmä

Tässä raportissa kuvatussa hankkeessa suunniteltiin toimintaa, joka tähtää Testipisteessä kehitetyn, maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen alkukartoituksen osana tapahtuvan kielitaidon ja oppimisvalmiuksien arviointiin kehitetyn mallin valtakunnallistamiseen. Tästä mallista käytetään nimitystä *lähtötason arviointimalli*.

Lähtötason arviointi on aikuisille maahanmuuttajille suunnattu kotoutumiskoulutukseen ohjauksen väline ja osa laajempaa kotoutumisen edistämiseen liittyvää laki- ja asetusperustaista alkukartoitusta. Hankkeen toteutti Jyväskylän yliopistossa sijaitseva Soveltavan kielentutkimuksen keskus (Solki) yhdessä Testipiste-konsortion kanssa.

Hanke selvitti Testipisteessä kehitetyn lähtötason arviointimallin valtakunnallistamisen edellytykset ja laati suunnitelman mallin valtakunnallistamiseksi. Hankkeen aikana kartoitettiin lähtötason arviointia tekevien tahojen kiinnostusta järjestää valtakunnallisen mallin mukaista lähtötason arviointia; käytännössä kaikki kartoitetut tahot olivat kiinnostuneita sellaisen järjestämisestä. Lisäksi koottiin yhteen tietoa Testipisteen arviointimallin toimivuudesta ja sen kehittämistarpeista. Hankkeessa selvitettiin myös ruotsinkielisen lähtötason arvioinnin nykytila ja laadittiin suunnitelma sen kehittämiseksi niin, että se toimisi samoilla periaatteilla kuin nyt valtakunnallistettava suomenkielisen arvioinnin malli. Yksi hankkeen tuloksia on laadukkaan lähtötason arvioinnin kriteeristö, joka on tarkoitettu ELY-keskusten käyttöön auttamaan lähtötason arviointien kilpailutusta.

Keskeisimpiä hankkeen tuotoksia oli suunnitelma arviointijärjestelmän organisaatiosta ja mukana olevien toimijoiden työnjaosta. Järjestelmän toimintaa rahoittaa ja siitä hallinnollisessa vastuussa on Työ- ja elinkeinoministeriö. Hankkeelle asetetaan ohjausryhmä, jossa on kotoutumiskoulutukseen liittyvien tahojen edustajia. Järjestelmän sisällöstä ja kehittämisestä on puolestaan vastuussa Soveltavan kielentutkimuksen keskus, johon perustetaan Kotoutumiskoulutuksen arviointiryhmä, jota johtaa tarkoitukseen rekrytoitava koordinaattori. Arviointiryhmä huolehtii järjestelmästä käytännön tasolla. Koordinaattorin lisäksi ryhmään kuuluu edustaja Testipiste-konsortioista sekä Solkissa sijaitsevasta Yleiset kielitutkinnot -järjestelmästä (Yki). Tarvittaessa ryhmän työhön osallistuu myös muuta Solkin ja Testipisteen henkilökuntaa.

Loppuraportti sisältää myös analyysin siitä, miten tietotekniikkaa voitaisiin nykyistä paremmin hyödyntää lähtötason arvioinneissa ja miten yhteistyötä lähtötasoarviointien ja Yleisten kielitutkintojen välillä voitaisiin tiivistää mm. tehtävien laadinnan ja tietoteknisten ratkaisujen osalta. Raportti sisältää myös alustavan suunnitelmaa kotoutumiskoulutuksen aikana tapahtuvan kielitaidon arvioinnin kehittämiseksi, mikä palvelee opettajien arviointiosaamisen kasvua.

Hanke ja sen tekemät toimenpide-ehdotukset lyhyesti

Tässä raportissa kuvatus hankkeen¹ päätavoitteena on ollut suunnitella toimintaa, joka tähtää Testipisteessä kehitetyn, maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen alkukartoituksen osana tapahtuvan kielitaidon ja oppimisvalmiuksien arviointiin kehitetyn mallin valtakunnallistamiseen. Tästä mallista käytetään yleisesti ja myös tässä raportissa nimitystä **lähtötason arviointimalli**.

Lähtötason arviointi on aikuisille maahanmuuttajille suunnattu kotoutumiskoulutukseen ohjauksen väline ja osa laajempaa kotoutumisen edistämiseen liittyvää laki- ja asetusperustaista alkukartoitusta. Hankkeen tavoitteet on saavutettu Soveltavan kielitutkimuksen keskuksen (Solki) ja Testipiste-konsortion yhteistyöllä seuraavasti:

- 1) On selvitetty nykyisen lähtötason arviointimallin (Testipisteen malli) valtakunnallistamisen edellytykset ja laadittu suunnitelma mallin valtakunnallistamiseksi
- 2) On kartoitettu lähtötason arviointia tekevien tahojen kiinnostusta järjestää valtakunnallisen mallin mukaista lähtötason arviointia
- 3) On luotu malli arviointijärjestelmälle (arviointiorganisaatiolle) ja määritelty mukana olevien toimijoiden työnjakoa
- 4) On tehty suunnitelma arvioinnissa käytettävien testien järjestäjäverkoston luomiseksi
- 5) On arvioitu Testipisteen lähtötason arviointimallin laatua ja toimivuutta sekä esitetty malliin jatkokehityskohteita
- 6) On esitetty mahdollisia täydentäviä osia valtakunnalliseen lähtötason arviointimalliin
- 7) On selvitetty ruotsinkielisen lähtötason arvioinnin nykytila ja laadittu suunnitelma sen kehittämiseksi niin, että se toimisi samoilla periaatteilla kuin nyt valtakunnallistettava suomenkielisen arvioinnin malli
- 8) Lisäksi on tehty alustavaa suunnitelmaa kotoutumiskoulutuksen aikana tapahtuvan kielitaidon arvioinnin kehittämiseksi, mikä palvelee opettajien arviointiosaamisen kehittämistä, ja oli tämän selvityshankkeen toinen, laajempi tavoite.

Selvityshankkeelle asetetut päämäärät on kirjattu hankkeen työsuunnitelmaan (liite 1).

Testijärjestelmän toiminnan käynnistyessä loppukesästä 2015 tarvitaan seuraavia konkreettisia toimenpiteitä mukana olevilta toimijoilta:

Arviointijärjestelmän kotiorganisaatiot ja järjestelmää hallinnoivat/ tukevat toimijat	Arviointijärjestelmän koordinoinnista ja käytännön toteutuksesta vastaavat toimijat
Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) <ul style="list-style-type: none">- Sopimus järjestelmästä Solkin/Testipisteen kanssa maaliskoukokuussa 2015- Ohjausryhmän puheenjohtajan nimittäminen syksyllä 2015- Sopimus TEM:n ja OKM:n (OPH:n) tarkemmasta työnjaosta vuonna 2015- Ohjeistus laadukkaan arvioinnin periaatteista (ks. luku 4.2) ELY-keskuksiin tasokkaan lähtötason arvioinnin kilpailutuksen laadun turvaamiseksi Soveltavan kielitutkimuksen keskus (Solki)/	Koto-arviointiryhmä <ul style="list-style-type: none">- Ryhmän jäsenten nimeäminen- Tarkentaa ja aikatauluttaa suunnitteluhankkeen raportissa esille tuodut toimenpide- ja kehittämissuhteukset (syksy 2015)- Ruotsinkielisen lähtötason arvioinnin hankesuunnitelman laatimisen aloittaminen Koto-arviointiryhmän jäsenet: Solkin Koto-arviointitutkija <ul style="list-style-type: none">- Perehtyy suunnitteluhankkeen tuloksiin ja kehitysehdotuksiin- Toiminnan alkaessa ottaa yhteyttä

¹ Hankkeen virallinen nimi oli "Kielitaidon arvioinnin kehittäminen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa - selvityshanke", toteutusaika 1.3.2014-28.2.2015.

<p>Jyväskylän yliopisto</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koto-arviointitutkijan rekrytointi niin, että työ alkaa esim. 1.8.2015 - Kirjallisten sopimusten laatiminen ja allekirjoittaminen Solkin ja testien järjestäjien kesken - Raportointi järjestelmän toiminnasta TEM:lle syksyllä 2015 / keväällä 2016 - Testien käyttäjärekisterin luominen ja ylläpito <p>Testipiste</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työnjako Testipisteen sisällä: Koto-arviointiryhmän jäsenten nimittäminen, työnjako <p>Koto-arviointijärjestelmän ohjausryhmä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ohjausryhmän asettaminen syksyllä 2015 (TEM ja Solki sopivat asiasta) <p>Opetushallitus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ohjausryhmän jäsenen nimittäminen 	<p>muutamisiin oppilaitoksiin, joissa järjestelmän mukainen arviointi käynnistetään syksyllä 2015.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mahdollinen Lähtötasotestin järjestäjän käsikirjan päivittäminen yhteistyössä Testipisteen kanssa - Käyttöönottokoulutuksen järjestäminen alkusyksystä 2015 pilottivaiheen toimijoille ja myöhemmin muille toimijoille yhteistyössä Testipisteen kanssa. - Verkkosivujen laadinta (asiakkaille suunnattua informaatiomateriaalia testistä mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa) - Selvittää vaihtoehtoja Quiz Creator -ohjelmalle - Käyttäjätuki ongelmatilanteissa <p>Testipisteen jäsenet (pää- ja toinen jäsen)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testipisteen edustajien nimittäminen - Tarkemmin sovittava yhteistyö Koto-arviointitutkijan kanssa suunnittelussa, järjestelmän ylläpidossa, yhteydenotoissa uusiin järjestäjiin ja tiedottamisessa - Käyttäjätuki ongelmatilanteissa <p>YKIn toinen edustaja ja YKIn tilastotieteilijä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edustajien nimittäminen
<p>Koto-lähtötasotestien järjestäjät</p>	
<p>Edellytykset lähtötasotestien järjestäjälle:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osallistuu käyttöönottokoulutukseen - Sitoutuu noudattamaan Laadukkaan arvioinnin periaatteita - Huomioi testaamiseen liittyvät eettiset kysymykset - Sitoutuu noudattamaan Lähtötasotestin järjestäjän käsikirjassa kuvattua toimintaa - On huomionnut tietoturvan - Järjestää teknologiaratkaisuiltaan tarkoituksenmukaiset tilat testin tekoon - Säilyttää testauksessa syntyvää tietoa myöhemmin tarkemmin sovittavan ajan 	

Raportissa esitetään muitakin ehdotuksia mm. siitä, miten kotoutumiskoulutusta tekevien opettajien arviointikoulutusta voidaan ryhtyä käytännössä suunnittelemaan ja millaista tuleva koulutus voisi olla. Lisäksi (liitteessä 3) esitetään joukko kohtia, joita nykyisessä lähtötason arviointimallissa pitäisi tutkia tarkemmin ja mahdollisesti kehittää edelleen.

1 Johdanto

1.1 Selvityksen toimeksianto

Kielitaidon arvioinnin kehittäminen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa -selvitys tehtiin työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta. Selvityshankkeen tarkoitus oli suunnitella toimintaa, joka tähtää aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen alkukartoitukseen kuuluvan kielitaidon ja opiskeluvaikeuksien arviointimallin valtakunnallistamiseen ja koulutuksen aikaisen kielitaidon arvioinnin kehittämiseen. Lähtökohtana valtakunnallistamiselle on pääkaupunkiseudun aikuisten maahanmuuttajien suomen kielen taidon keskitettynä lähtötason arvioinnin paikkana toimivan Testipisteen mallin mukainen järjestelmä. Selvityshanke alkoi 1.3.2014 ja päättyi 28.2.2015.

1.2 Tavoitteet

Selvityshankkeen päätavoitteet olivat:

- 1) selvittää nykyisen lähtötason arvioinnin ja arviointimallin valtakunnallistamisen edellytykset ja laatia siihen liittyvä tarkempi suunnitelma
- 2) kartoittaa ja sopia valtakunnallisessa lähtötason arvioinnissa mukana olevat tahot ja heidän työjakonsa
- 3) pohjustaa kotoutumiskoulutuksen aikana tarvittavan kielitaidon arviointiosaamisen sisällöllistä kehityssuunnitelmaa.

Selvityshanke valmisteli laajempaa toiminta- ja hankekokonaisuutta, jota ryhdytään toteuttamaan hankeajan päätyttyä. Laajempi kehitystoiminta keskittyy kahteen toisiinsa liittyvään pääalueeseen:

- 1) kotoutumiskoulutuksen ohjauksen välineenä tehtävä lähtötason arviointi ja siihen liittyvien testien laadun varmistaminen, edelleen kehittäminen ja mallin valtakunnallinen käyttöönotto kotoutumiskoulutuksessa
- 2) kotoutumiskoulutuksen aikana tapahtuvan kielitaidon arvioinnin kehittäminen, mikä samalla palvelee opettajien arviointiosaamisen kehittämistä.

1.3 Toteutus

Selvitys toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielitutkimuksen keskuksen (Solki) ja aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus Testipisteen kanssa. Selvityksessä olivat mukana:

Professori Ari Huhta, Solki
Yliopistotutkija Heidi Vaarala, Solki
Projektitutkija Sari Ohranen, Solki
Koulutuspäällikkö Kristel Kivisik, Testipiste
Lähtötason arvioinnin koordinaattori Marja Feller, Testipiste
Kielitaidon arvioija Elina Stordell, Testipiste
Kielitaidon arvioija Heidi Hussa, Testipiste
Kielitaidon arvioija Eveliina Sirkeinen, Testipiste
Kielitaidon arvioija Henna Vikman, Testipiste
Yksikönjohtaja Merja Vannela, Axxell

Hankkeen tukena oli **ohjausryhmä**, jossa oli edustajia työ- ja elinkeinoministeriöstä, Opetushallituksesta, Jyväskylän yliopistosta, ruotsinkielisestä kotoutumiskoulutuksesta ja Koulutusportista. Ohjausryhmän jäsenet on lueteltu liitteessä 2.

1.4 Aineisto ja toiminnan kuvaus

Selvityshanketta varten Solki ja Testipiste keräsivät erityyppisiä aineistoja. Testipisteen toimittamat aineistot olivat sen toimintaan liittyviä dokumentteja (esim. opas testin käyttäjälle, laadunvarmistussuunnitelma) sekä sen tekemiä selvityksiä (testianalyysit, ulkoinen arviointi, Testipiste-hankkeen arviointiraportti, oppilaitoskyselyt, vierailut Testipisteen mallia käyttäviin oppilaitoksiin, kyselyt ja haastattelut kotoutumiskoulutuksen opettajille).

Solkin keräämiä aineistoja olivat puhelimitse tehdyt kyselyt Suomen ELY-keskuksiin, laaja verkkokysely lähtötason arviointia tekeville toimijoille, vierailut kotoutumiskoulutusta ja/tai lähtötason arviointia tekevien tahojen luo (niin Testipisteen mallia kuin muita malleja käyttäviä tahoja), opettajahaastattelut, tapaamiset muiden sidosryhmien kanssa sekä muita yhteydenottoja lähtötason arvioinnin parissa työskenteleviin henkilöihin. Lisäksi vierailtiin Ruotsissa tutustumassa Tukholman seudulla tapahtuvaan maahanmuuttajien lähtötason arviointiin (liite 4), jota Testipisteen malli monessa suhteessa muistuttaa.

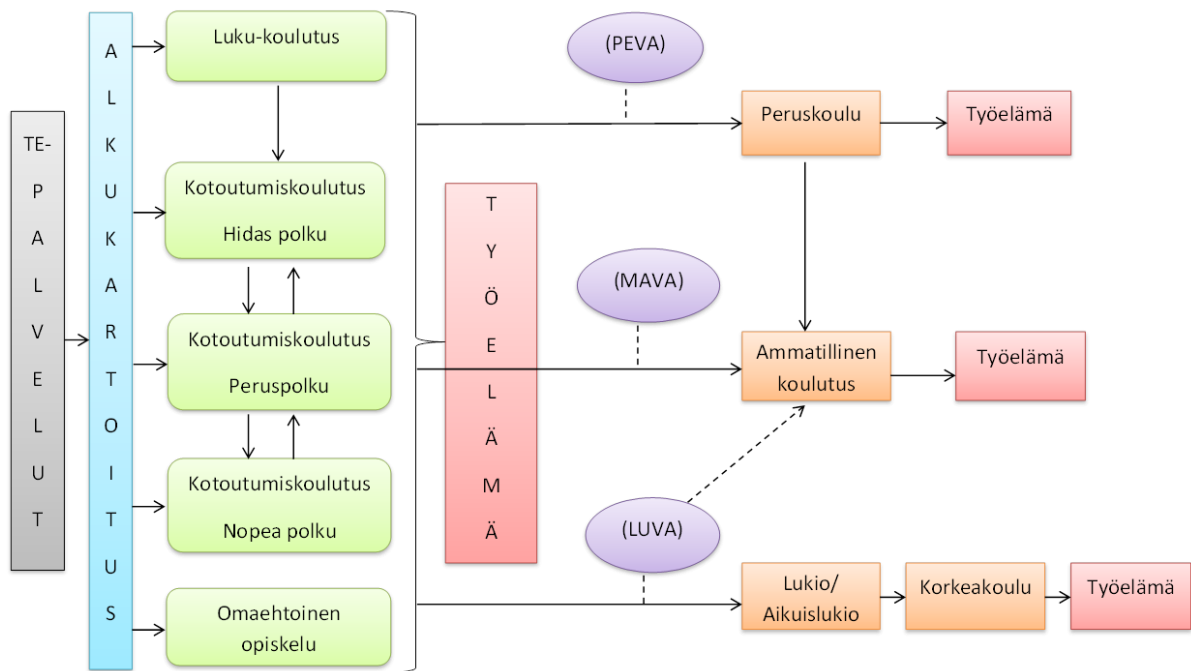
2 Kotoutuminen ja alkukartoitus

2.1 Kotoutujan polut

Yksi aikuisten maahanmuuttajien kotoutumispolitiikan painopisteistä on työllistymisen edistäminen. Kotoutumiskoulutus on keskeinen toimenpide aikuisten maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi sekä yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja elämänhallintaan liittyvien valmiuksien parantamiseksi. Se toimii myös väylänä muuhun koulutukseen ja avoimille työmarkkinoille.

Kotoutumiskoulutuksena järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Kotoutumiskoulutus ei näin ollen ole pelkkää kielikoulutusta, vaan tärkeä osa sitä on työelämä- ja yhteiskuntatiedon opiskelu. Kotoutumiskoulutuksen toteuttaminen pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena tukee suuntautumista työmarkkinoille. Kotoutumiskoulutusta voidaan kuitenkin järjestää myös omaehtoisena opiskeluna, mikä puolestaan tarjoaa monipuolisempia vaihtoehtoja opiskelulle ja vastaa maahanmuuttajien koulutustarpeisiin erilaisissa elämäntilanteissa.

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumisen polkuja on hahmoteltu Kotoutujan polut -kuviossa (kuvio 1). Kotoutujan tullessa TE-palvelujen piiriin, hänet ohjataan alkukartoituksen (ks. luku 2.2.) kautta sopivaan kotoutumiskoulutukseen tai luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen (luku-koulutukseen). Tavoitteena on työllistyminen, ja tähän tavoitteeseen maahanmuuttajat voivat päästä yksilöllisiä polkuja pitkin.

Kuvio 1. Kotoutujan polut (PEVA, MAVA ja LUVA selitetty lyhenneluettelossa sivulla 4)

Käytännössä kuviossa 1 esitetty maahanmuuttajan polku on harvoin näin lineaarinen, sillä hän voi opiskella useassa eri vaiheessa, olla välillä töissä ja osallistua taas koulutukseen.

2.2 Alkukartoitus ja lähtötason arviointi

Kotoutumiskoulutukseen ohjaamiseen ja sen alkuvaiheeseen liittyvää terminologiaa on syytä avata tarkemmin. Laissa Kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, 9 §) määritellään, mitä alkukartoituksella tarkoitetaan:

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat.

Alkukartoitus on lakisääteinen työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) tai kunnan palvelu, jonka perusteella arvioidaan tarvitseeko maahanmuuttaja lain 11 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman. Lain kotoutumisen edistämistä 10 §:n mukaan alkukartoituksen voi käynnistää työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta.

Asetuksessa Kotoutumisen edistämiseen liittyvästä alkukartoituksesta (570/2011) määritellään tarkemmin alkukartoituksen sisältöjä:

Alkukartoitukseen sisältyy alkuhaastattelu ja tarvittaessa tarkentavia toimenpiteitä.

Alkuhaastattelussa selvitetään seuraavat maahanmuuttajan yleiset kotoutumisen valmiudet:

- 1) luku- ja kirjoitustaito;
- 2) suomen ja ruotsin kielen taito;

- 3) opiskelutaidot ja -valmiudet;
- 4) aikaisempi koulutus ja työkokemus;
- 5) erityistaitoihin liittyvä osaaminen ja muut vahvuudet;
- 6) omat työllistymis- ja koulutustoiveet;
- 7) elämäntilanne ja siitä johtuvat palvelutarpeet.

Alkukartoitukseen voidaan sisällyttää alkuhaastattelussa saatujen tietojen perusteella muun muassa seuraavia tarkentavia toimenpiteitä:

- 1) henkilön osaamisen kartoitus ja tunnistaminen;
- 2) luku- ja kirjoitustaidon selvittäminen;
- 3) suomen ja/tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon selvittäminen;
- 4) opiskelutaitojen selvittäminen;
- 5) urasuunnittelu;
- 6) palvelutarpeiden kartoitus.

Laissa Kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) puhutaan siis alkukartoitukseen liittyvistä tarkentavista toimenpiteistä, joista tässä raportissa tarkastelun kohteena ovat etenkin suomen ja/tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon selvittäminen, opiskelutaitojen selvittäminen ja osin myös luku- ja kirjoitustaidon selvittäminen.

Opetushallituksen antamissa Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa (2012) on puolestaan määritelty käsite lähtötason arviointi:

Lähtötason arvioinnissa tulee selvittää opiskelijan luku- ja kirjoitustaito latinalaisin aakkosin, suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito, aiempi opiskelu- ja työkokemus, nykyinen elämäntilanne sekä omat työllistymis- ja koulutustoiveet.

Opetussuunnitelman perusteita annettaessa (2012), lähtötason arviointi kytkeytyi erityisesti kotoutumiskoulutuksen alkuun oppilaitoksessa. Sittemmin tilanne on muuttunut (esimerkiksi juuri Testipisteen toiminnan myötä) ja nykyään lähtötason arviointi on oma itsenäinen osansa siinä vaiheessa kun maahanmuuttaja on tullut TE-toimiston asiakkaaksi ja hänelle tehdään alkukartoitusta. Tilanne on siis se, että virallisissa dokumenteissa, laissa ja opetussuunnitelman perusteissa, saman asian katsotaan osuvan hieman eri kohtiin prosessia ja niistä puhutaan eri nimillä – joko lain määrittelemänä alkukartoituksen tarkentavana toimenpiteenä tai opetussuunnitelman määräämänä lähtötason arviointina – kun maahanmuuttajaa ohjataan sopivaan kotoutumiskoulutukseen. Lain voimaantulon ja opetussuunnitelman perusteiden antamisen jälkeen käytännön toiminta on muotoutunut sellaiseksi, että joskus lähtötason arviointi on kiinteämmin yhteydessä TE-toimiston toimintaan ja joskus taas varsinaisen kotoutumiskoulutuksen alkuvaiheeseen. Tämä on yksi osoitus selvityshankkeen aikana havaitusta kotoutumiskoulutukseen liittyvästä monimuotoisuudesta.

Käsillä oleva selvitys kohdistuu erityisesti työ- ja elinkeinotoimiston käynnistämään alkukartoituksen tarkentaviin toimenpiteisiin eli suomen ja/tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon selvittämiseen sekä opiskelutaitojen selvittämiseen (ja myös muita tarkentavia toimenpiteitä sivutaan). **On kuitenkin tärkeää huomioida, että kentällä alkukartoitukseen liittyvästä suomen/ruotsin kielen taidon ja opiskeluvälineiden kartoituksesta on alettu yleisesti käyttää opetussuunnitelman perusteista tuttua nimitystä *lähtötason arviointi*. Näin ollen myös tässä raportissa käytämme kielitaidon ja opiskeluvälineiden arvioinnista termiä lähtötason arviointi.**

Lisäksi arjen toimijat puhuvat usein myös *lähtötason testauksesta* tai *alkutestauksesta*, sillä se kuvaa käytäntöä: teetetään erilaisia testejä lähtötason arvioimiseksi.

Lähtötason arvioinnin tuloksena maahanmuuttaja saa suosituksen hänelle sopivasta kotoutumiskoulutuksesta. Suositus perustuu arvioituun kielitaidon lähtötasoon ja opiskeluvalmiuksien perusteella sopivimmaksi arvioituun etenemistapaan eli opintopolkuun. Käytännössä myös muut seikat, kuten elämäntilanne, voivat vaikuttaa suositukseen. Suosituksen pohjalta maahanmuuttaja voidaan ohjata suoraan sopivaan kotoutumiskoulutuksen ryhmään, jolloin koulutuksen alussa ei ole tarpeen tehdä erillistä lähtötason arviointia ryhmien muodostamiseksi.

Työ- ja elinkeinotoimisto hankkii lähtötason arviointia usein ostopalveluna (ELY-keskuksen kilpailutuksen kautta). Lähtötason arviointia hankitaan monella tapaa: omana kilpailutuksenaan, osana kotoutumiskoulutuksen järjestämisen kilpailutusta, osana suurempia asiantuntijapalvelukilpailutuksia tai joskus sitä ei ole kilpailutettu lainkaan. On myös olemassa esimerkkejä siitä, että lähtötason arviointi on kokonaisuudessaan hankittu ostopalveluna.

2.3 Lähtötason arvioinnin tausta, tavoite ja kohderyhmä

Lähtötason arvioinnin taustalla on kotoutumislain ja asetuksen velvoittama toiminta. Opetushallituksen antamissa Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa (2012) puolestaan todetaan, että lähtötason arvioinnin tuloksia hyödynnetään myös opiskelun henkilökohtaistamisessa sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa. Kotoutumiskoulutusta järjestetään aikuisille maahanmuuttajille pääasiassa työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, mutta kotoutumiskoulutus voidaan toteuttaa myös omaehtoisena opiskeluna kotoutumistuella, mikäli asiasta on sovittu TE-toimiston kanssa.

Lähtötason arvioinnin avulla maahanmuuttaja on tarkoitus ohjata mahdollisimman sopivaan kotoutumiskoulutukseen: valitaan etenemistähti (hitaasti etenevien polku, peruspolku, nopeasti etenevien polku) ja kotoutumiskoulutuksen moduuli kielitaidon lähtötason mukaan. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan etenemistahdin valintaan vaikuttavat esimerkiksi opiskeluvalmiudet, latinalaisten aakkosten tuntemus ja elämäntilanne. Opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että kotoutumiskoulutus voidaan jakaa moduuleihin, joilla tarkoitetaan opintojaksoja, joiden kesto ja etenemisnopeus voivat vaihdella eri opintopoluilla. Lisäksi esitetään esimerkki opiskelijoiden jakamisesta lähtötason arvioinnin perusteella eri opintopoluille sekä moduuleihin.

Pääkaupunkiseudulla kotoutumiskoulutuksen moduulit on yhteistyössä pyritty saamaan samanlaisiksi eri toimijoilla, mikä on luonnollisesti etu tilanteessa, jossa opiskelija esimerkiksi vaihtaa opiskelupaikkaa kesken kotoutumiskoulutuksen. Muualla maassa on kehitetty muita moduulimalleja tai on myös mahdollista, että moduuliajattelu ei ole käytössä lainkaan, koska opiskelijoita on vähän. Tämä kuvastaa jälleen kotoutumiskoulutuksen moninaista todellisuutta Suomessa. Sinänsä työvoimahallinnon koulutuksissa ei ole veloitetta käyttää Opetushallituksen antamaa opetussuunnitelmaa, mutta usein ELY-keskukset edellyttävät kotoutumiskoulutuksen kilpailutuksen yhteydessä, että koulutuksen tarjoajalla on Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin perustuva opetussuunnitelma.

Lähtötason arvioinnin kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti aikuiset maahanmuuttajat, joille TE-toimisto tai kunta on käynnistänyt asetuksen mukaisen alkukartoituksen, ja joiden on alkuhaastattelussa katsottu tarvitsevan lähtötason arvioinnin tarkentavana toimenpiteenä.

Käytännössä ajankohta, jolloin lähtötason arviointi tehdään, vaihtelee paikkakunnittain tai jopa TE-toimistoittain. Joskus asiakas ohjataan suoraan lähtötason arviointiin hänen ilmoittautuessaan

ensimmäistä kertaa TE-toimistossa. Toisinaan asiakas käy ensin virkailijan luona, joka tekee alkuhaastattelun ja arvioi tarkentavia toimenpiteitä.

Molemmista malleista on omat hyvät puolensa: Jos asiakas saa ajan lähtötason arviointiin jo ensimmäisellä käynnillä, hänen ei tarvitse ensin odottaa virkailijalle tapaamisaikaa, jonka saaminen voi kestää viikkojakin. Lähtötason arvioinnin jälkeen asiakas palaa TE-toimistoon, josta hänet ohjataan koulutukseen. Toisaalta, jos asiakas kävi ensin virkailijan luona alkuhaastattelussa, jo siinä saatuja tietoja voitaisiin välittää ennakkotietona lähtötason arvioijalle. Tiettyä päällekkäisyyttä on juuri haastatteluosassa, sillä monesti sekä TE-toimisto että lähtötasotestaaja haastattelevat asiakasta. TE-toimiston ja testaajan olisikin hyvä yhteistyössä käydä läpi, onko toiminnoissa sellaista päällekkäisyyttä, jota voitaisiin purkaa, jolloin asiakkaan ei esimerkiksi tarvitse vastata samoihin kysymyksiin kahdesti. On toki mahdollista, että joitain kohtia TE-toimisto ja testaaja katsovat hieman eri näkökulmista, jolloin toisto on perusteltua. Yhteistyöllä ja hyvällä tiedonkululla hyödytetään sekä asiakasta että käytetään resursseja tehokkaasti, kuten seuraavassa haastattelu-esimerkissä kerrotaan:

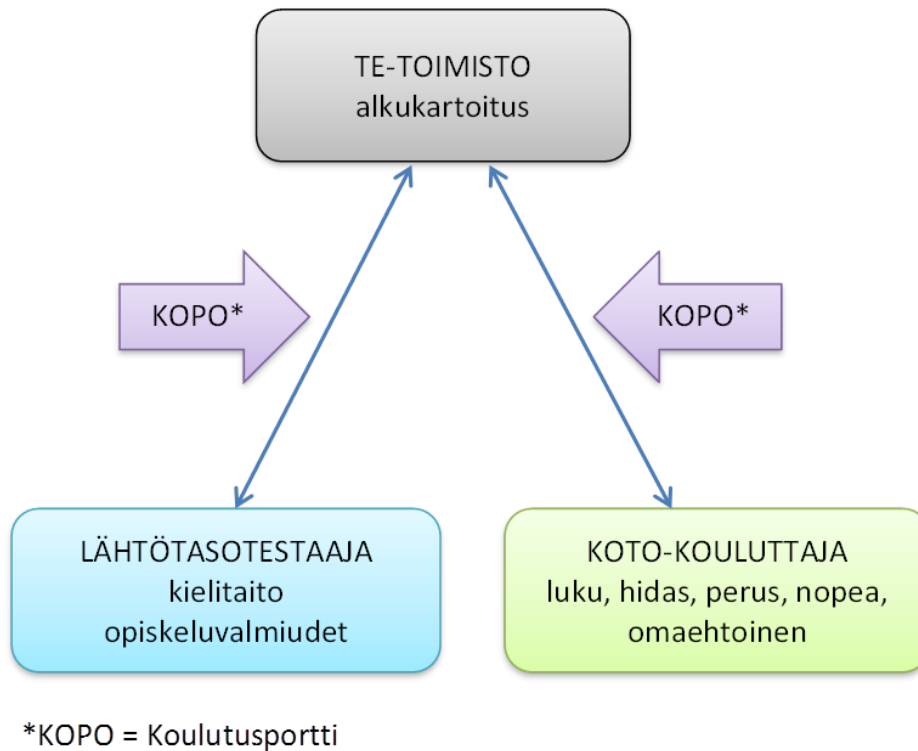
”TE-toimiston asiakkaat saavat ajan alkutestaukseen jo 1. käynnillään, vaikka infoluukulta, ettei tarvitse odottaa ensin aikaa virkailijalle, joka saattaa mennä parinkin viikon päähän. Alkutestauksen jälkeen asiakkaat palaavat TE-toimistoon, josta ohjataan koulutukseen.”
(Erään ELY-keskuksen vastaus Solkin kyselyyn)

Asiakkaalle on tietysti eduksi, jos hän pääsee lähtötason arviointiin ja kotoutumiskoulutukseen mahdollisimman nopeasti. Käytännön työssä on kuitenkin havaittu, että lähtötason arviointiin liittyvässä haastattelussa on tavallisesti helpompi puhua asiakkaan tavoitteista ja suunnitelmista ja arvioida opintopolkua, jos hän on ollut maassa jo jonkin aikaa ja paremmin selvillä siitä, mitä toimia kotoutumiseen/työllistymiseen liittyy. Näin ollen aivan maahantulon alkuvaiheessa muutaman viikon odotusaika ei välttämättä ole pelkästään haitaksi. Ongelmallisempi on odotusaika lähtötason arvioinnista koulutukseen, koska kielitaito ja elämäntilanne saattavat muuttua arvioidusta.

3 Lähtötason arvioinnin nykytilan kuvaus

3.1 Lähtötason arvioinnin prosessi

Tyypillinen lähtötason arvioinnin prosessi on kuvattuna kuviossa 2. TE-toimisto lähettää asiakkaan lähtötason arviointiin testaajalle, joka ilmoittaa asiakkaan saaman koulutussuosituksen (polku ja moduuli) Koulutusportin (=tiedonvälitysjärjestelmä, ks. luku 3.4) kautta TE-toimistolle. TE-toimisto osoittaa asiakkaalle kotoutumiskoulutuksen liittämällä hänet johonkin hänen lähtötasolleen sopivaan Koulutusportista löytyvään koulutukseen. Kouluttaja näkee Koulutusportista koulutukseen osallistujat ja kaikkien heille tehtyjen testien tulokset.

Kuvio 2. Lähtötason arvioinnin prosessi

Käytännössä prosessin kulussa voi olla variaatiota paikkakunnasta riippuen. Lähtötasotestaaja voi esimerkiksi olla samalla kotoutumiskoulutuksen järjestäjä.

Tietoa on saatavilla eri tavoilla riippuen siitä, millainen rooli kouluttajalla Koulutusportin käyttäjänä on. Testaaja vie Koulutusporttiin enemmän asiakastietoja kuin mitä kouluttaja näkee. Oikeansuuntaisten pedagogisten ratkaisujen tekemiseksi kouluttajalle olisi hyötyä siitä, että hän näkisi Koulutusportista mahdollisimman paljon asiakasta koskevaa tietoa. Eri oppilaitoksissa on myös hyvin erilaisia käytäntöjä siinä, millaisia oikeuksia kouluttajat saavat Koulutusportin käyttöön. Tehokas tiedonvälitys auttaisi myös ohjaamaan asiakkaan oikealle koulutuspolulle, joten yksi kehittämiskohde tulevaisuudessa liittyy yleisempään tiedonkulkuun alkukartoituksen eri osapuolten välillä.

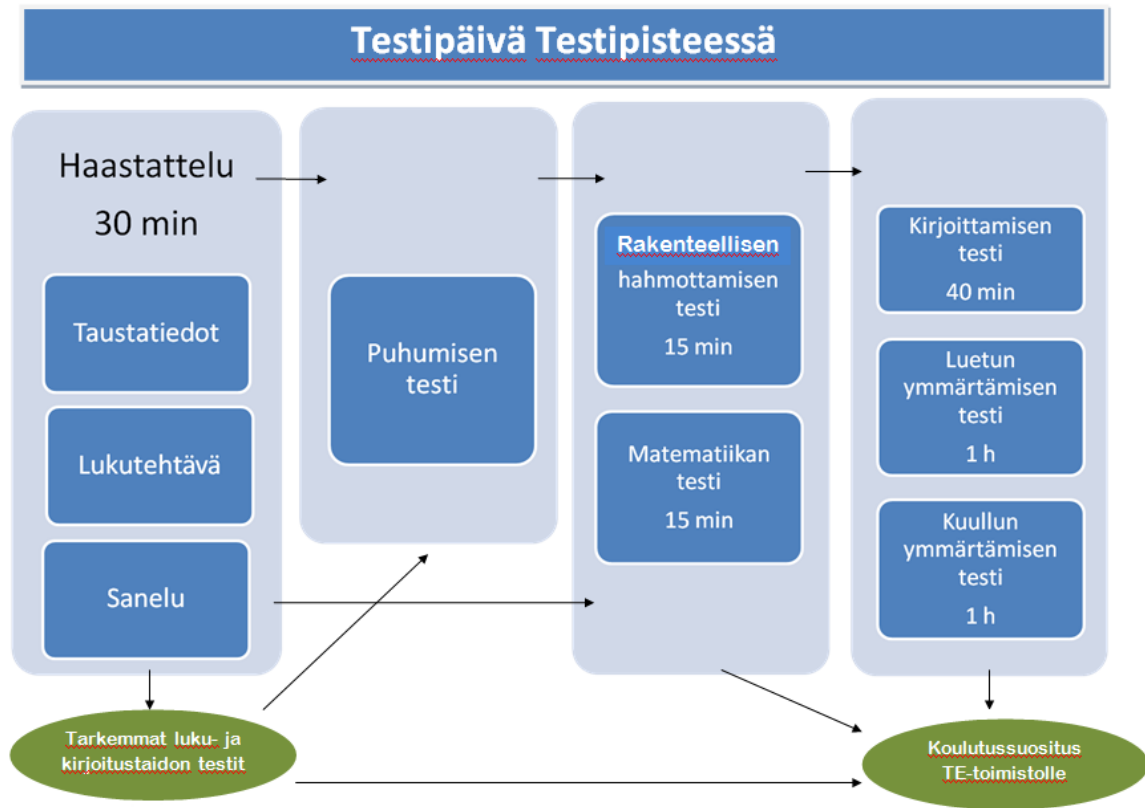
3.2 Testipisteen toiminnan ja testistön kuvaus

Nyt valtakunnallistettavan lähtötason arvioinnin mallin kehittäminen aloitettiin Kotoraide-projektissa 2008 – 2010, jolloin tehtiin ensimmäiset testiversiot ja luotiin malli, jota Testipisteessä lähdettiin edelleen kehittämään. Testipiste aloitti toimintansa pääkaupunkiseudulla 1.4.2010 Euroopan Sosiaalirahaston (Uudenmaan ELY-keskus), Helsingin kaupungin sekä projektiin osallistuvien oppilaitosten rahoittamana projektina. Toiminta vakiintui 1.1.2014 alkaen.

Lähtötason arviointipalvelua tarjotaan neljän pääkaupunkiseudun aikuisoppilaitoksen yhteistyönä. Koordinaattorina on Axxell Monikulttuurisuuskeskus ja kumppaneina Amiedu, Edupoli ja Eiran aikuislukio.

Lähtötason arviointi toteutetaan Testipisteessä aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon testaukseen kehitetyllä yhtenäisellä toimintamallilla (kuvio 3). Lähtötason arvioinnin tavoite on tuottaa tietoa

asiakkaan osaamisesta, jotta hänelle voidaan laatia hänen tarpeitaan vastaava koulutussuunnitelma ja siten nopeuttaa sopivaan koulutukseen ohjaamista ja edistää työmarkkinoille pääsyä.

Kuvio 3. Testipisteen mallin mukainen lähtötason arviointi

Testattavan testipäivän pituus vaihtelee noin tunnista reiluun 3,5 tuntiin. Päivän pituus ja sisältö vaihtelevat testattavan taitojen ja tarpeiden mukaan.

Suomea osaamattoman testattavan päivä alkaa taustahaastattelulla, joka sisältää myös mekaanisen ääneen lukemisen tehtävän ja sanelun. Testiluokassa ovat vuorossa kielen rakenteellisen hahmottamisen ja matematiikan testit. Aikaa kuluu yhteensä alle tunti.

Mikäli testattava osaa suomea, taustahaastattelussa tehdään myös puhumisen testi. Lisäksi kielitaitoa selvitetään testiluokassa rakenteellisen hahmottamisen ja matematiikan testien lisäksi kirjoittamisen sekä luetun ja kuullun ymmärtämisen testeillä. Kirjallisista testeistä voidaan valita vain osa, mikäli testattava puhuu vain vähän suomea. Mikäli hän tekee kaikki testit loppuun asti ja käyttää aina maksimiajan, testipäivän pituus on noin 3,5 tuntia.

Mikäli testattavan luku- ja/tai kirjoitustaito on mekaanisen ääneen lukemisen tehtävän ja/tai sanelun perusteella hyvin heikko, tehdään taustahaastattelussa tarkentavia luku- ja kirjoitustaidon testejä (esim. tulkin avulla). Puhuminen testataan tarvittaessa. Testitulosten ja taustahaastattelun perusteella testattavalle valitaan testiluokkaan joko rakenteellisen hahmottamisen ja matematiikan testit tai luku- ja kirjoitustaidon kirjalliset tehtävät. Osassa luku- ja kirjoitustaidon kirjallisia tehtäviä on aikaraja, osassa testattava voi käyttää aikaa niin paljon kuin haluaa.

3.3 Lähtötason arviointi muualla

Solkissa tehtiin puhelinkysely kaikkiin Suomen ELY-keskuksiin. Kyselyssä kartoitettiin kullakin ELY-alueella lähtötason arviointia tekeviä tahoja. Tietojen pohjalta lähtötason arviointia tekeville toimijoille suunnattiin verkkokysely syksyllä 2014, jolla selvitettiin 1) kiinnostusta järjestää suunnitteilla olevaa valtakunnallisen mallin mukaista lähtötason arviointia, 2) lähtötason arvioinnin käytännön toimintaa (esim. asiakasmäärät, testausjärjestelyt) ja 3) lähtötason arvioinnin nykyisiä sisältöjä (esim. kielitaito, opiskeluvalmiudet).

Solkin kyselyn perusteella lähtötason arviointia tekeviä toimijoita on monenlaisia. Volyymeiltään suurimman arviointikeskus Testipisteen lisäksi lähtötason arviointia tekevät oppilaitokset ja yritykset. Kunnassa nimike voi olla esimerkiksi kielellinen alkukartoittaja.

Kyselyyn vastanneiden mukaan lähtötason arviointiin tullaan pääasiassa TE-toimiston läheteellä, mutta joskus se on osa oppilaitoksen omaa opiskelijavalintaa tai kotoutumiskoulutuksen ensimmäistä vaihetta. Näin ollen lähtötason arvioinnin jälkeen asiakkaat ohjautuvat pääosin takaisin TE-toimistoon koulutuspaikan määrittelyä varten, mutta myös suoraan oman koulutuksen tarjoajan opiskelijoiksi tai jonkun muun koulutuksen tarjoajan opiskelijoiksi.

Kysymykseen testattavien määrästä vastanneiden (N=20) perusteella määrät vaihtelivat vuositasona 50 testattavasta 4000 testattavaan. Yhteensä näillä kahdellakymmenellä vastaajalla oli n. 10 000 testiin osallistujaa/vuosi. Kyse on siis merkittävästä joukosta ja pitää muistaa, että määrässä eivät luonnollisesti ole mukana vielä läheskään kaikki toimijat. Määrät tulevat myös nousemaan lisääntyvän maahanmuuton myötä.

Puheluista ja kyselystä saadun tiedon perusteella toimijat ovat lähteneet itsenäisesti kehittämään lain vaatimaa alkukartoitusta ja lähtötason arviointia sen osana. Muutamilla paikkakunnilla käytössä olevan Testipisteen mallin lisäksi eri toimijat ympäri Suomen ovat kehittäneet paikallisia tapoja testata asiakkaiden kielitaitoa ja opiskeluvalmiuksia. Hankerahoituksella on tehty pitkäjänteistä työtä esimerkiksi Turussa Palo/Testori-hankkeessa ja Jyväskylässä Palapeli-hankkeessa.

Asiakkaan näkökulmasta erilaiset testauskäytännöt saattavat olla hankalia esimerkiksi silloin, kun hän muuttaa paikkakunnalta toiselle eikä vastaanottava taho saa tietoa tehdyistä testeistä ja koulutuksesta tai ei voi olla varma niiden vertautuvuudesta.

Asiakkaat saattaa epätasa-arvoiseen asemaan myös se, että testien kestot vaihtelevat suuresti eri järjestäjäpaikkakunnilla. Solkin kyselyn mukaan lyhimmillään lähtötason arviointiin käytetty aika on puoli tuntia ja pisimmillään 70 tuntia. Näin myös testipäivien määrä vaihtelee; lyhimmillään selvittäänsä vajaassa päivässä ja pisimmillään testaukseen tarvitaan kymmenen päivää.

Kentän toiminnassa voidaan nähdä myönteisenä piirteinä se, että asiakkaan oppimisvalmiuksia voidaan tarkastella simuloituissa oppimistilanteissa, joita saatetaan tehdä useamman päivän ajan. Näin toimittiin esimerkiksi Palapeli-projektissa, joka oli maahanmuuttajien kotoutumis- ja koulutusprojekti. Siinä kehitettiin ja tarjottiin keskisuomalaisille maahanmuuttajille alkuvaiheen yhtenäistä palvelukokonaisuutta: alkukartoitusta, suomen kielen koulutusta, ohjausta, neuvontaa ja perustietoa Suomesta. Palapelissä käytetyssä pitkässä observointivaiheessa saatiin asiakkaan oppimisvalmiuksista luotettavampaa tietoa kuin pelkästään muutaman tunnin kestävässä testitilanteessa. Usein eri oppilaitoksissa myös seurataan ensimmäinen viikko valintojen sopivuutta ja saatetaan tehdä asiakkaan siirtoja ryhmästä toiseen ja jopa kaupungin sisällä oppilaitoksesta toiseen. Tätä pidetään tavallisena ja luonnollisena alkuvaiheen toimintana, joka perustellaan pedagogisesta näkökulmasta. Ennakoimme, että myös tulevassa valtakunnallisessa järjestelmässä on

perusteltua kehottaa koulutuksen järjestäjiä entiseen tapaan monitoroimaan koulutussuositusten osuvuutta ja tarpeen mukaan vaihtamaan esim. opetusryhmää, mikäli se on käytännössä mahdollista. Mikään lähtötason arviointi ei voi koskaan olla täydellisen osuvaa kaikkien osallistujien kohdalla, vaan aina tarvitaan mekanismeja, joiden avulla virheelliset sijoitukset voidaan korjata tai opetusta mukauttaa opiskelijan tarpeiden mukaan. Myös arviointijärjestelmän on syytä kerätä palautetta suositusten osuvuudesta ja tarvittaessa pyrkiä korjaamaan omaa toimintaansa.

Hyvin erilaiset maahanmuuttajien määrät eri puolilla maata vaikuttavat tilanteeseen paljon. Uudellamaalla ja tietyissä suuremmissa keskuksissa volyymit ovat huomattavasti suuremmat, jolloin koulutukseen ohjaamisen tehokkuus on avainasia. Muilla paikkakunnilla pienemmät asiakasmäärät voidaan hallita hyvin jopa henkilökohtaisilla järjestelyillä. Esimerkiksi eräällä paikkakunnalla tehdään tiivistä yhteistyötä asiakkaan, TE-toimiston ja kouluttajan (kouluttaja on myös testaaja) välillä. Kun kunkin asiakkaan tilanteesta on tarkka käsitys, muutoksia voidaan tarvittaessa tehdä hyvinkin joustavasti ja asiakas on itse aktiivisesti mukana päätöksissä.

Solkin kyselystä ja opettajahaastatteluista kävi ilmi, että useat toimijat käytännössä testaavat opiskelijansa vielä uudelleen, vaikka heillä on käytössään lähtötason arvioinnin tulokset eli asiakkaan yleinen kielitaito ja suullinen kielitaito. Toimijat voivat tehdä asiakkaille vielä omat päällekkäiset haastattelut ja kirjalliset testit, ja näiden lisäksi asiakkaita tarkkaillaan ryhmissä ja heitä siirretään tarpeen mukaan sopivampaan ryhmään.

Nykyisellään kentän toiminnalle tyypillistä näyttäisi siis olevan pirstaleisuus, paikallisuus, eri paikkakuntien ja oppilaitosten välisen yhteistyön sattumanvaraisuus ja se, ettei asiakkaan koulutuspolkua huomioida pitkäjänteisesti. Resurssit eivät ole käytössä parhaalla mahdollisella tavalla etenkin silloin, jos asiakas siirtyy paikkakunnalta toiselle.

3.4 Koulutusportti

Koulutusportti on tietojärjestelmä, jonka avulla TE-toimistoon työnhakijaksi tulevat maahanmuuttajat voidaan ohjata lähtötason arviointiin ja kotoutumista edistävään koulutukseen. Koulutusportti on kehitetty pääkaupunkiseudulla ja suurilla maahanmuuttoalueilla ESR-hankkeessa Uudenmaan ELY-keskuksessa vuosina 2009-2013. Järjestelmä on ollut käytössä Uudellamaalla vuodesta 2010 sekä Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa, Hämeessä ja Vaasassa vuodesta 2011. Laskennallisesti yli 60 % maahanmuuttajien alkuvaiheen palveluprosesseista Suomen TE-toimistoissa toteutuu Koulutusportissa. Koulutusportin valtakunnallistaminen tapahtui vuoden 2014 aikana kaikilla Suomen ELY-alueilla. Tietojärjestelmän avulla voidaan tietoturvallisesti välittää tietoa kielitaidon testaajien, TE-toimiston ja oppilaitosten/kouluttajien välillä. Järjestelmää on tarvittu kotoutumiskoulutusten ja maahanmuuttaja-asiakkaiden määrän huomattavan nopean kasvun takia.

Koulutusportin avulla voidaan varata testaus- ja koulutuspaikkoja. Lähtötason arvioinnin jälkeen kotoutumissuunnitelman teon yhteydessä asiakas liitetään sopivaan työvoimakoulutukseen tai sovitaan kotoutumistuella tuettavasta omaehtoisesta opiskelusta. Jos testauksen ja suosituksen mukaisessa koulutuksessa ei ole vapaita paikkoja, asiakas liitetään Koulutusportissa lähtötason ja etenemistavan mukaiseen jonoon, josta TE-toimisto kutsuu asiakkaat koulutuksiin. Järjestelmää voidaan käyttää myös koulutuksen suunnittelun ja hankinnan apuna, koska järjestelmään muodostuu jonoja koulutusta tarvitsevista. Lisäksi kertyy tilastoja kielitaidon testaustuloksista.

Vaikka tämän selvityshankkeen tehtävänä ei varsinaisesti ollut arvioida Koulutusportin toimintaa ja laatia siitä suosituksia, on tässä kuitenkin paikallaan ottaa esille joitakin haasteita, jotka liittyvät sen käyttöön osana maahanmuuttajien alkukartoitusta yleensä ja erityisesti osana tulevaa valtakunnallista lähtötason arviointijärjestelmää.

Koulutusportin jatkokehittelyn kannalta yksi keskeisiä kysymyksiä on pohtia, mitä kaikkea tietoa sen kautta voitaisiin välittää eri osapuolten välillä ja miten varmistaa, että eri käyttäjät tulkitsevat siitä saatavan tiedon tarpeeksi samalla tavalla. Koulutusporttiin liittyvissä dokumenteissa viitataan usein vain kielitaidon testeihin sen kautta välitettävänä tietona. Lähtötason arvioinnissa selvitetään kuitenkin useimmiten hyvin paljon muuta tietoa, joka vaikuttaa vähintään yhtä paljon – joskus ehkä enemmänkin – sopivaan koulutukseen ohjaamiseen. Testaajien haastatteluissa kävi ilmi, että tiedonsiirrossa on kehittämisen varaa. Järjestelmä ei anna mahdollisuutta välittää kaikkea sitä tietoa, joka saadaan arvioinnissa selville ja jolla olisi merkitystä koulutukseen ohjaamisessa. Koska eri puolilla maata on käytössä erilaisia lähtötason arvioinnin malleja, näyttää siltä, että Koulutusportti ei nykyisellään pysty täysin vastaamaan eri mallien tiedonvälitystarpeisiin. Yhtenäinen valtakunnallinen malli toisi tähän tietenkkin helpotusta.

Kouluttajilta saadun palautteen mukaan Koulutusportissa sijaitseviin tietoihin ei ole myöskään aina pääsyä toivotulla tavalla eli kotoutumiskoulutuksen kouluttajat pääsevät yllättävän harvoin itse katsomaan tietoja lähtötason arvioinnista. Tietoja voitaisiin käyttää opetuksen suunnittelussa ennen koulutuksen alkua ja sen aikana. Käytännöt ovat tässä kirjavia eli jotkut kouluttajat saavat tietoja, kun pyytävät niitä erikseen, kun taas joillain ei ole pääsyä järjestelmään lainkaan. Joillakin taas on kaksoisrooli; he ovat sekä testaajia että kouluttajia. Ongelma näyttää liittyvän kunkin oppilaitoksen omiin käytänteisiin, ei niinkään Koulutusporttiin itseensä. Olisi hyvä lisätä koulutuksen järjestäjien tietoisuutta siitä, mitä opetukselle tärkeää tietoa järjestelmä sisältää ja mahdollistaa kouluttajille pääsy tarpeellisiin tietoihin.

Toinen hankkeen aikana esille tullut haaste liittyy siihen, miten eri käyttäjät tulkitsevat Koulutusportissa olevia tietoja. TE-viranomaiset ja kouluttajat eivät välttämättä osaa tulkita välitettäviä tietoja oikein ja siten kuin testaaja on tarkoittanut. Ilmi tuli mm. sellainen ongelma, että joskus osatesteistä saadut pisteet saattavat olla ristiriidassa lopullisen koulutussuosituksen kanssa silloin, kun koulutussuositukseen on vaikuttanut jokin muu tekijä (esim. elämäntilanne tai terveydentila). Tällainen tieto ei kuitenkaan tule ilmi Koulutusportin kautta (tässä on siis osin myös kyse siitä, mitä tietoa Koulutusportti sisältää ja mitä sieltä ehkä puuttuu). On siis tarpeen, että testaaja ja testin käyttäjä käyvät keskustelua tulosten tulkinnasta ja kaikista tuloksiin vaikuttavista tekijöistä. Yksi tulevaisuudessa tarkempaa analyysia kaipaava asia onkin selvitys siitä, mikä tieto on olennaisinta kullekin käyttäjälle ja millaista selittävää tietoa tällöin olisi vähintään oltava. Riittäkö tällöin esimerkiksi luotettava kokonaiskuva arvioinnin tuloksista vai tarvitaanko yksityiskohtaisempaa tietoa? Entä mitä rajoitteita tietosuoja asettaa tiedon välittämiseksi? Koulutusportti on hyvin uusi järjestelmä, joten on luonnollista, että sen sisältöä kehitetään jatkossa edelleen. Nyt valtakunnallistettava lähtötason arviointijärjestelmä tarjoaa siihen tärkeän ja hyödyllisen yhteistyökumppanin.

4 Lähtötason arvioinnin valtakunnallistamissuunnitelma

Maahanmuuttajien lähtötason arviointiin pätevät samat yleiset periaatteet kuin mihin tahansa muuhunkin arviointiin tai testaukseen. Yhteisen testausmallin ja yhteisten testien käyttö ensinnäkin parantaa arvioinnin laatua, sillä yksittäisillä organisaatioilla on harvoin mahdollisuuksia luotettavien ja kattavien testien kehittämiseen. Myös testattavien henkilöiden oikeusturva paranee, kun heitä arvioidaan tasa-arvoisesti yhteisillä välineillä ja toimitaan yhteisten käytäntöjen mukaan (esim. mahdollisuus näyttää osaamisensa kaikki suomen kielen osa-alueet kattavassa testissä, yhtenäiset käytännöt tulkkauksessa ja testin uusimisessa). Tasavertaista koulutukseen pääsyä edistää myös se, että keskitetyssä testauksessa testaava taho on riippumaton koulutuksen tarjoajista. Kotoutumiskoulutusta järjestävien oppilaitosten kannalta keskitetty testaus tuottaa tasalaatuisempia opiskeluryhmiä ja yhteisen jonotusjärjestelmän ansiosta vajaisiin ryhmiin saadaan helpommin sopivantasoisia täydentäjiä.

Solkin kyselyyn vastanneista lähtötason arviointia tekevästä toimijoista (N=22) kaikki vastaajat olivat kiinnostuneita järjestämään valtakunnallisen mallin mukaista arviointia. Kyllä-vastaajat (N=9) nostivat keskeisiksi tekijöiksi testien luotettavuuden ja yhdenmukaisen arvioinnin, jolloin opiskelijat ovat tasa-arvoisessa asemassa. Ehkä-vastaajat (N=13) korostivat tarvetta käyttää testiä soveltuvien osien (joustavuus, räätälöitävyys) sekä sitä, että voisivat huomioida alueelliset tarpeet, joita ei kuitenkaan yleensä tarkennettu. He myös toivoivat mahdollisuutta käyttää omia toimiviksi havaittuja testejänsä tarvittaessa täydentävinä tiedonlähteinä. Myös ELY-keskuksiin puhelimitse tehdyssä kartoituksessa tuli esiin pääasiassa myönteinen suhtautuminen mahdollisuuteen käyttää valtakunnallista testistöä:

”X.X.:n ELYssä Koulutusporttiin ja mahdolliseen kielitaidon alkutestauksen valtakunnalliseen malliin suhtaudutaan positiivisesti. Koetaan, että tarvetta on ja nähdään yhtenäinen malli hyödyllisenä. Tärkeää myös maahanmuuttajan kannalta, jos muuttaa, että tiedot seuraisivat.”

Toisaalta koettiin, että jos oli kehitetty oma hyvä malli, halutaan arvioida valtakunnallista mallia suhteessa siihen:

”Nykyinen testausmalli on hyvä, ei ainakaan huonompaan kannata vaihtaa.”

Myös muissa hankkeen aikana olleissa sidosryhmätapaamisissa ja tehdyissä haastatteluissa valtakunnallista testiä pidettiin tarpeellisenä. Ongelmaksi nähtiin se, minkä kriteerien pohjalta lähtötason arvioinnin kilpailuttaminen jatkossa käytännössä tapahtuu, jos kaikki käyttävät samaa testiä.

Kyselyyn vastanneiden toimijoiden oppilaitoksissa tietotekniset valmiudet vaikuttavat olevan hyvät, ja tarvittaessa oltiin myös valmiita tekemään testauksen valtakunnallistamisen vaatimia tietoteknisiä hankintoja.

Solki ja Testipiste ovat yhteistyössä laatineet suunnitelman lähtötason arvioinnin mallin valtakunnallistamiseksi. Valtakunnallistaminen tapahtuu testijärjestelmän (testiorganisaation) ja testien järjestäjäverkoston luomisen kautta. Vuosi 2015 on järjestelmän käynnistysvaihe ja vuosina 2016 ja 2017 se otetaan käyttöön täysimittaisemmin valtakunnallisesti. Tänä aikana sen toimintaa arvioidaan ja tehdään päätös pysyvistä toiminnoista.

Seuraavaksi esitellään uudessa järjestelmässä mukana olevat tahot ja niiden työnjako. Lisäksi kerrotaan testien järjestäjäverkoston luomisesta ja mitä testin järjestäjältä edellytetään, jotta testistön saa käyttöönsä. Koska lähtötason arviointi on ELY-keskusten kilpailutukseen sidottua

toimintaa, luvussa esitetään myös suosituksia niistä kriteereistä, jotka kilpailutuksessa on hyvä ottaa huomioon. Tämä auttaa ELY-keskuksia valitsemaan mahdollisimman laadukkaan lähtötason testaajan.

Alkuvaiheessa eli 2015-16 järjestäjäverkostoon valitaan erityyppisiä toimijoita, jotka haluavat ottaa valtakunnallisen mallin käyttöönsä: 1) Testipisteen mallia jo käyttäneitä oppilaitoksia, 2) oppilaitoksia, joissa ei ole käytetty Testipisteen mallia 3) yritys/yrityksiä, joka tekee lähtötason arviointia. Järjestäjien tarkempi lukumäärä verkoston käynnistysvaiheessa päätetään syksyllä 2015, mutta kaikkia periaatteessa mahdollisia järjestäjiä ei voida aivan alussa ottaa mukaan, koska uusien käyttäjien kouluttaminen ja muut käytännön järjestelyt vaativat ensin kehittelyä ja testaamista pienemmällä joukolla järjestäjiä ja testaajia, ennen kuin toimintaa on järkevää laajentaa.

4.1 Valtakunnallisessa lähtötason arvioinnin järjestelmässä mukana olevat tahot ja niiden työjako

Valtakunnallisessa lähtötason arvioinnin järjestelmässä mukana olevat tahot sekä muutaman keskeisen toimijan päätehtäviä esitetään kuviossa 4.

Seuraavassa eri toimijoiden työnjako, tehtävät ja vastualueet esitellään tarkemmin. Lisäksi esitetään kootusti toimenpiteitä, joita järjestelmän toiminnan käynnistäminen edellyttää kunkin toimijan osalta, kun tavoitteena on niin lähtötason arvioinnin testijärjestelmän kuin järjestäjäverkostokin luominen. On kuitenkin huomattava, että täysin tarkkaa työnjakoa eri toimijoiden (etenkin Solki ja Testipiste) välillä ei ole vielä mahdollista tehdä, vaan sen yksityiskohtat sovitaan, kun Koto-arviointiryhmä perustetaan syksyllä 2015 ja sen käytännön toiminta alkaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)

Työ- ja elinkeinoministeriön Kotoutumisen osaamiskeskus ylläpitää uuden valtakunnallisen järjestelmän ydintoimintoja vuosittaisella rahoituksella (noin 150 000€/vuosi). Lisäksi TEM:illä on järjestelmässä hallinnollisia vastuita, kuten järjestelmään mahdollisesti liittyvien säädösten (ohjeet, määräykset, asetukset, lait) valmistelu, mikäli sellaiset katsotaan jossain vaiheessa tarpeelliseksi. Myös Koto-arviointijärjestelmän ohjausryhmän puheenjohtajuus on TEM:ssä. Solki (käytännössä Koto-arviointiryhmä) raportoi järjestelmän toiminnasta TEM:lle säännöllisin väliajoin ja myös tarvittaessa. Raportointi on niin sisältöihin kuin rahankäyttöön liittyvää.

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Sopimus järjestelmästä Solkin/Testipisteen kanssa maaliskuussa 2015*
- *Ohjausryhmän puheenjohtajan nimittäminen syksyllä 2015*
- *Sopimus TEM:n ja OKM:n (OPH:n) tarkemmasta työnjaosta vuonna 2015*
- *Ohjeistus laadukkaan arvioinnin periaatteista (ks. luku 4.2) ELY-keskuksiin tasokkaan lähtötason arvioinnin kilpailutuksen turvaamiseksi*

Soveltavan kielentutkimuksen keskus (Solki)/ Jyväskylän yliopisto

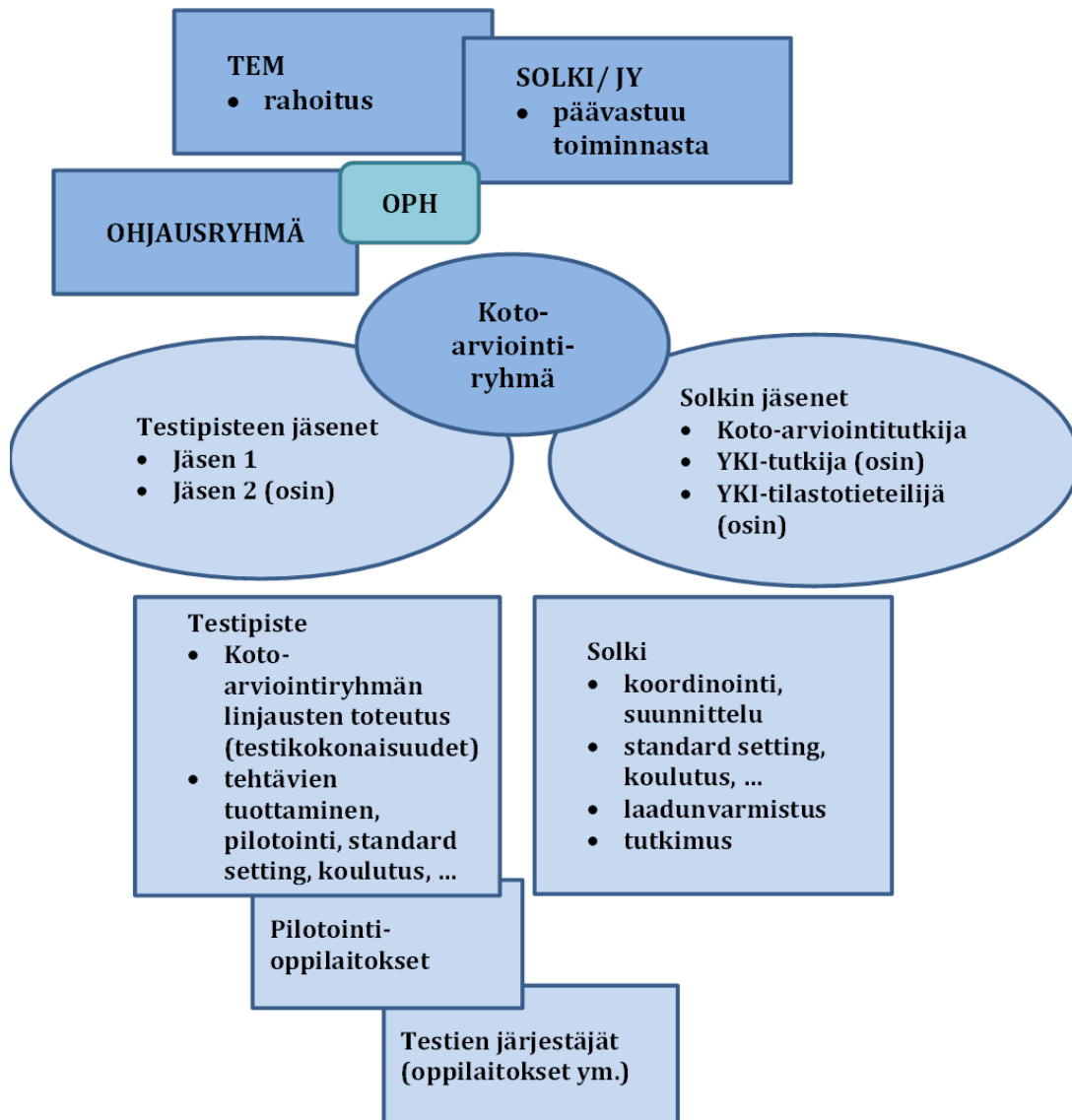
Solki on Jyväskylän yliopistoon sijoittuva tutkimuslaitos, joka ei tarjoa maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, mutta tekee asiaan liittyvää tutkimusta ja on vastuussa Yleisistä kielitutkinnoista yhdessä Opetushallituksen kanssa. Tässä raportissa esitettävässä mallissa Solkilla on päävastuu lähtötason arviointiin liittyvän toiminnan koordinoinnista, mm. testien ylläpidosta, laadunvalvonnasta ja kehittämisestä. Solki on hallinnollisesti ja toiminnallisesti päävastuussa sen yhteydessä toimivasta Koto-arviointiryhmästä. Koto-arviointiryhmä yhdistää Solkin ja Testipisteen arviointitoimintaa ja vastaa käytännössä lähtötasotestien ylläpidosta ja kehittämisestä. Ryhmän kokoonpano voi ajoittain vaihdella riippuen tilanteesta ja tarpeista. Solki vastaa myös arviointijärjestelmän toimivuuden seuraamisesta (laadunvalvontaa, validointia) sekä testien vaativammista ja erityisesti validointiin ja tutkimukseen yleisemmin liittyvistä tilastollisista

analyyseistä. Solki osallistuu tehtävä-/testipilotointien ja standard setting -toiminnan (ymmärtämistestien pisterajojen asettamisen) suunnitteluun sekä tarpeen mukaan myös tehtävänlaatijoiden ja testin käyttäjien koulutukseen.

Solki vastaa arviointijärjestelmää koskevasta tutkimuksesta ja sen suunnittelusta, tarpeen mukaan yhteistyössä muiden tahojen kanssa (TEM, Testipiste, järjestäjät). Lisäksi Solkissa ohjataan opinnäytteitä, jotka liittyvät lähtötason arviointeihin (kandi-, maisteri-, lisensiaatin ja tohtorin tutkintotasot).

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- KOTO-arviointitutkijan rekrytointi niin, että työ alkaa esim. 1.8.2015
- Kirjalliset sopimukset Solkin ja testien järjestäjien kesken. Solki laatii sopimus pohjan yhteistyössä JY:n lakimiesten kanssa.
- Raportointi järjestelmän toiminnasta TEM:lle syksyllä 2015 / keväällä 2016
- Testien käyttäjärekisterin luominen ja ylläpito

Kuvio 4. Valtakunnallisessa lähtötason arvioinnin järjestelmässä mukana olevat tahot

Testipiste

Testipiste ylläpitää ja kehittää testausmallia ja testikokonaisuuksia Koto-arviointiryhmän linjausten mukaisesti (kieli- ja oppimisvalmiuksien testit, luku- ja kirjoitustaidon testit; testispesifikaatiot ja kriteerit). Testipisteen vastuualuetta on tehtävänlaatijoiden perehdytys sekä tehtävien tuottaminen ja pilotointi oppilaitoksissa ja testitilanteessa, samoin kuin osa näihin liittyvistä tilastollisista analyyseista (erityisesti pilottitestien perusanalyysit). Testipiste osallistuu myös standard setting -toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Testipiste toteuttaa ja suunnittelee testin käyttäjäkoulutuksia ja heillä on testin käytön tuki. Lisäksi vastuualueena on ohjaukskriteerien ylläpito ja kehittäminen yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Testipisteellä on kaksi edustajaa Koto-arviointiryhmässä, ja he osallistuvat säännöllisesti ryhmän kokouksiin ja muuhun toimintaan (mm. laativat ja arvioivat testitehtäviä).

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Työnjako Testipisteen sisällä: Koto-arviointiryhmän jäsenen/jäsenten nimittäminen*

Koto-arviointijärjestelmän ohjausryhmä

Koto-arviointijärjestelmällä on ohjausryhmä, joka kokoontuu vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa. Ohjausryhmässä on edustus työ- ja elinkeinoministeriöstä (puheenjohtaja), Opetushallituksesta, Solkista, Testipisteestä, Testipisteen perustaneista oppilaitoksista, ELY-keskuksista ja testin järjestäjistä (sekä mahdollisesti muitakin S2- ja R2-toimijoita; vrt. suunnitteluhankkeen ohjausryhmä).

Ohjausryhmä seuraa koko järjestelmän toimintaa ja kehittämistä sekä ideoi uutta toimintaa. Tarvittaessa ohjausryhmä myös konsultoi/ avustaa Koto-arviointiryhmää.

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Ohjausryhmän asettaminen syksyllä 2015 (TEM ja Solki sopivat asiasta)*

Opetushallitus

Opetushallituksella on edustaja Koto-arviointijärjestelmän ohjausryhmässä. Koto-arviointiryhmä ja Opetushallitus tekevät yhteistyötä kentän ohjaamisessa ja tiedonvälityksessä. Opetushallitus antaa myös tarvittaessa asiantuntija-apua Koto-arviointiryhmälle omaan hallinnon alaansa liittyvissä asioissa (opetussuunnitelmat, koulutuskysymykset).

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Ohjausryhmän jäsenen nimittäminen*

Koto-arviointiryhmä

Koto-arviointiryhmän hallinnollinen koti on Solkissa, mutta sen toiminta jakaantuu Solkin ja Testipisteen kesken. Ryhmä sopii kokoustensa määrästä ja muodoista tarpeen mukaan, mutta tapaa kuitenkin säännöllisesti, esim. viikoittain joko kasvotusten tai virtuaalisesti, jotta uuden järjestelmän ylläpidossa ja suunnittelussa olisi jatkuvuutta ja mukana tarpeeksi monipuolinen kokemus ja näkemykset.

Ryhmän jäsenet ovat

- Solkiin rekrytoitava päätoiminen Koto-arviointitutkija
- Testipisteen edustaja (tarvittaessa kokouksissa ja muussa työssä mukana myös toinen edustaja Testipisteestä)

- yksi Yleisten kielitutkintojen (YKI) tutkijoista (mukana useimmissa kokouksissa; muuten mukana rajallisessa määrin)
- YKIn tilastotieteilijä (tarvittaessa)
- YKIn ruotsin tutkinnosta vastaava (tarvittaessa)

Koto-arviointiryhmä suunnittelee ja toteuttaa lähtötason arviointijärjestelmän ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvät toimet, kuten se keskinäisessä työnjaossaan sopii. Keskeisiä tehtäviä ovat

- testausmallin ja testikokonaisuuksien ylläpito ja kehittäminen (opiskeluvalmiuksien ja kielitaidon testit)
 - uusien tehtävien teettäminen, laatii itsekkin tehtäviä
 - järjestää tehtäväehdotusten kommentoinnin
 - ylläpitää ja kehittää testispesifikaatioita ja kriteerejä
- laadun varmistaminen ja validointitutkimuksen suunnittelu, koordinointi ja toteutus (tarvittaessa yhteistyössä muiden kanssa)
 - testiversioiden laadullinen ja tilastollinen analysointi ja seuranta
 - arvioijatyön analysointi
 - standard settingien suunnittelu ja johtaminen
 - tehtävä- ja testipilotoinnin suunnittelu
- luku- ja kirjoitustaidon testauksen integrointi ja kehittäminen

Koto-arviointiryhmän vastuulla on järjestäjäverkoston hallinnointi, seuranta ja yhteydenpito järjestäjiin. Se sopii uusien järjestäjien liittymisestä järjestelmään sekä koordinoi ja päättää uusien järjestäjien ja testaaajien perehdyttämisestä/kouluttamisesta käyttämään lähtötasotestejä. Ryhmä valmistelee kehittämis ehdotukset ja toteuttaa ne, tarvittaessa konsultoiden ohjausryhmän jäseniä, Solkin muita tutkijoita tai muita tahoja tarvittavasta kehittämis- tai tutkimustyöstä. Lisäksi ryhmä valmistelee ohjausryhmän kokoukset.

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Ryhmän jäsenten nimittäminen*
- *Toiminnan tarkempi suunnittelu syksyllä 2015 eli kyse on suunnitteluhankkeen raportissa esille tuotujen toimenpide- ja kehittämis ehdotusten tarkentamisesta ja aikataulutuksesta*
- *Ruotsinkielisen lähtötason arvioinnin hankesuunnitelman laatimisen aloittaminen*

Koto-arviointiryhmän yksittäiset jäsenet

1) Solkin Koto-arviointitutkija

Koto-arviointitutkija on Koto-arviointiryhmän toiminnan koordinoija ja johtaja (koollekutsuja, vastuu työnjaosta, päävastuu yhteydenpidosta ja raportoinnista muille tahoille). Hän johtaa arviointijärjestelmän toiminnan suunnittelua ja kantaa siitä päävastuun, mutta yhteistyössä Testipisteen pääedustajan kanssa. Vastuusiin kuuluu myös budjetin laadinta yhdessä JY:n humanistisen tiedekunnan palvelukeskuksen ja Solkin johtajan kanssa. Koto-arviointitutkija on vastuussa järjestelmän päivittäiseen ylläpitoon liittyvästä työstä, joten käytännössä 100% työajasta liittyy Koto-arviointijärjestelmään kuuluviin työtehtäviin. Hän on myös Koto-ohjausryhmän jäsen.

Yhdessä Testipisteen jäsenen/jäsenten kanssa Koto-arviointitutkija jakaa vastuun: 1) yhteydenpidosta järjestäjiin tarpeen ja tilanteen mukaan (lähtötason arviointien järjestäjät; pilotoivat oppilaitokset) 2) koordinoi tehtävänlaatijoiden työtä ja laatii itsekkin tehtäviä 3) koordinoi tehtävien pilotointia ja testien standard settingiä (tavoite on tuottaa yksi uusi testistö vuodessa).

Koto-arviointitutkija jakaa vastuun Koto- ja YKI- järjestelmien mahdollisimman hyvästä yhteensopivuudesta ryhmän YKI-edustajan kanssa sekä on vastuussa testien sähköisten versioiden liittamisestä järjestelmään sitten kun YKI:n sähköistäminen on edennyt niin pitkälle, että se on mahdollista.

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Perehtyy suunnitteluhankkeen tuloksiin ja jatkotavoitteisiin.*
- *Arviointijärjestelmän toiminnan alkaessa ottaa ensimmäisessä vaiheessa yhteyttä muutamii oppilaitoksiin, joissa järjestelmän mukainen arviointi käynnistetään syksyllä 2015.*
- *Mahdollinen Lähtötasotestin järjestäjän käsikirjan päivittäminen yhteistyössä Testipisteen kanssa (Kotoutumiskoulutuksen suomen kielen lähtötasotesti: opas käyttäjälle/Testipiste). Vertailu Yleisten kielitutkinnon järjestäjän käsikirjaan mahdollisuuksien mukaan.*
- *Käyttöönottokoulutuksen järjestäminen ja uusien käyttäjien kouluttaminen alkusyksystä 2015 pilottivaiheen toimijoille ja myöhemmin muille seuraavassa aallossa mukaan tuleville toimijoille yhteistyössä Testipisteen kanssa.*
- *Verkkosivujen laadinta (asiakkaille suunnattua informaatiomateriaalia testistä mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa, myös videomateriaalia)*
- *Harkitsee, onko resursseja selvittää tarkemmin vaihtoehtoja Quiz Creator -ohjelmalle (luetun ymmärtämisen ja kuullun ymmärtämisen testit), joka voitaisiin ottaa käyttöön, jotta suoritusaineistoa saadaan kerättyä pilotointi- ja kehittämis-/ tutkimustarkoituksiin.*
- *Käyttäjätuki ongelmatilanteissa*

2) Testipisteen jäsenet (pää- ja toinen jäsen; toimenkuvien jako sovitaan tarkemmin myöhemmin)

Testipisteen jäsen suunnittelee Koto-arviointijärjestelmän ylläpitoa ja kehittämistä yhdessä Koto-arviointitutkijan kanssa. Hän jakaa vastuun yhteydenpidosta testin järjestäjiin Koto-arviointitutkijan kanssa tarpeen ja tilanteen mukaan (lähtötason arviointien järjestäjät; pilotoivat oppilaitokset). Hän on myös Koto-ohjausryhmän jäsen.

Testipisteen jäsen koordinoi tehtävänlaatijoiden työtä yhdessä Koto-arviointitutkijan kanssa erikseen sovittavalla tavalla, kommentoi tehtävänlaatijoiden tehtävähdotuksia ja laatii itsekin tehtäviä. Lisäksi hän koordinoi tehtävien pilotointia ja testien standard settingiä yhdessä Koto-arviointitutkijan kanssa.

Osa Testipisteen jäsenten palkasta maksetaan TEM-rahoituksesta. Testipiste/oppilaitokset voivat halutessaan sopia, että Koto-arviointiryhmän edustajuutta (ja saatavaa resurssia) jaetaan useamman henkilön kesken.

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Testipisteen edustajien nimittäminen*
- *Uusien käyttäjien kouluttaminen*
- *Käyttäjätuki ongelmatilanteissa*
- *Tarkemmin sovittava yhteistyö Koto-arviointitutkijan kanssa suunnittelussa, järjestelmän ylläpidossa, yhteydenotoissa uusiin järjestäjiin ja tiedottamisessa.*

3) YKIn edustaja

YKIn edustaja on yksi YKI-tutkijoista ja hän toimii Koto-arviointiryhmän jäsenenä (ks. ryhmän toiminta); on osa hänen virallista toimenkuvaansa (pieni osa hänen palkastaan tulee TEM-rahoituksesta, esim. noin 10%). Hän jakaa vastuun Koto- ja YKI-järjestelmien mahdollisimman hyvästä yhteensopivuudesta Koto-arviointitutkijan kanssa

YKIn edustaja kommentoi tehtävänlaatijoiden tehtävähdotuksia ja tuntee erityisesti YKIn perustason testejä, koska niiden taitotaso vastaa Koto-arviointijärjestelmän tasoa. Hän tuntee myös suomi- ja/tai ruotsi toisena kielenä aluetta ja arviointia. YKIn edustaja osallistuu tarvittaessa arviointijärjestelmän puitteissa pidettävään koulutukseen ja sen koordinointiin.

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Ykin edustajan nimittäminen*

4) YKIn tilastotieteilijä

YKIn tilastotieteilijä ottaa osaa Koto-arviointiryhmän kokouksiin ja muuhun työhön aina silloin, kun käsitellään lähtötasotestien analyysyjä tai niihin liittyvää sellaista kehitys- ja tutkimustoimintaa, jossa tarvitaan tilastollista asiantuntemusta. Hän tekee myös yhteistyötä ja sopii analyyseihin liittyvästä työnjaosta Testipisteessä toimivan analyytikon kanssa.

Koska lähtötasotestien tuloksia analysoidaan säännöllisesti niiden toimivuuden varmistamiseksi sekä osana validointitutkimusta, osa YKI-tilastotieteilijän palkasta perustuu TEM-rahoitukseen (n. 20%).

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä:

- *Yki-tilastotieteilijän nimittäminen*

5) Muita vaihtuvia/ tapauskohtaisia ryhmän jäseniä tai konsultoitavia henkilöitä

- YKIn äänitevastaava, joka huolehtii uusien puheen ymmärtämisen tehtävien äänityksistä ja äänitteiden käsittelystä; tarpeen mukaan äänitteiden tuottaminen toteutetaan muillakin järjestelyillä
- toinen YKI-tutkija tarpeesta riippuen
- YKIn ruotsin tutkinnosta vastaava tarvittaessa
- YKIn digitoinnissa mukana olevat
- YKIn toinen tilastotieteilijä
- YKIn tutkimuskoordinaattori (on Koto-ohjausryhmän jäsen)
- Solkin kielitaidon arvioinnin professori (on Koto-ohjausryhmän jäsen)
- Solkin johtaja (on Koto-ohjausryhmän jäsen)
- muut relevantit tutkijat/opettajat Solkissa ja Jyväskylän yliopiston Kielikampuksella
- Testipisteen taustalla olevien oppilaitosten edustaja (on Koto-ohjausryhmän jäsen)
- muut relevantit henkilöt (esim. kotoutumiskoulutuksen opettajia)

Koto-lähtötasotestien järjestäjät

Testin järjestäjät organisoivat lähtötason arvioinnin testit sovitulla tavalla. He huolehtivat siitä, että heillä on käytössä lähtötasotestien käyttöön ja tulosten tulkintaan koulutetut suomi toisena kielenä -opettajat. He huolehtivat myös siitä, että heillä on käytössään tarvittava infrastruktuuri (esim. tietokoneet, joilla osa testeistä pidetään). Lähtötasotesteistä saamaansa tietoa testin järjestäjät voivat käyttää haluamallaan tavalla hyödyksi opetuksessaan ja toiminnassaan.

Testin järjestäjät sitoutuvat monitoroimaan lähtötasotestien tulosten kykyä ennustaa opiskelijoiden sijoittamista sopivaan koulutukseen ja näiden menestymistä sekä sitoutuvat antamaan palautetta arviointijärjestelmän ylläpitäjille järjestelmän toimivuudesta. Monitorointia voitaisiin tehdä esimerkiksi tarkastelemalla opiskelijasiirtoja ja niiden syitä yhteistyötapaamisissa arviointijärjestelmän ja testaajien kesken.

Osa järjestäjistä toimii lähtötasotestien säännöllisinä pilotointipaikkoina (erityisesti Testipisteen kanssa jo pitkään yhteistyötä tehneet oppilaitokset) ja jotkut järjestäjät tekevät myös pidemmälle menevää yhteistyötä arviointien kehittämiseksi (ml. tutkimusyhteistyö).

Edellyttää seuraavia toimenpiteitä järjestäjiltä:

- Osallistuu käyttöönottokoulutukseen (liite 5)
- Sitoutuu noudattamaan Laadukkaan arvioinnin periaatteita (ks. taulukko kappaleessa 4.2)
- Huomioi testaamiseen liittyvät eettiset kysymykset
- Sitoutuu noudattamaan Lähtötasotestin järjestäjän käsikirjassa kuvattua toimintaa
- On huomionnut tietoturvan
- Järjestää teknologiaratkaisuiltaan tarkoituksenmukaiset tilat testin tekoon
- Säilyttää testauksessa syntyvää tietoa myöhemmin tarkemmin sovittavan ajan

4.2 ELY-keskusten kilpailutusta ohjaavat kriteerit (laadukkaan arvioinnin kriteerit)

Seuraavassa luonnostellaan kriteerejä, joiden avulla voidaan arvioida kielitaidon arvioinnin laatua. Näitä kriteerejä voivat käyttää esimerkiksi ELY-keskusten asiantuntijat valitessaan lähtötason arvioinnin järjestäjän kilpailutustilanteessa.

Eurooppalaisten kielitestien laatua tarkasteltaessa käytetään usein ALTE:n (*The Association of Language Testers in Europe*, www.alte.org) kehittämiä laadunvarmistuksen standardeja. Ne ovat olleet kehitteillä yli 20 vuoden ajan ja pyrkivät mahdollistamaan eurooppalaisten kielitutkintojen vertailtavuuden.

Seuraavassa ALTE:n minimivaatimuksia sovelletaan ELY-keskuksen lähtötason arvioinnin kilpailutuksen tueksi, jotta kilpailutuksessa voidaan käyttää relevantteja valintakriteerejä. On huomattava, että kaikki tarjouksen tekijät eivät välttämättä ole mukana valtakunnallisessa järjestelmässä. **Tarjouksessaan lähtötason arvioijan tulisi kertoa arviointiosaamisestaan seuraavat seikat ja tarjousten arvioijien tulisi arvioida, missä määrin kukin tarjouksen tekijä on pystynyt perustelemaan tarjousta näiden laatuksien suhteen:**

Testien laadinta

- 1) Millaiseen kielitaitokäsitykseen testaus perustuu?
- 2) Perustuvatko testit opetussuunnitelman perusteisiin?
- 3) Miten testien sopivuus kohderyhmälle on varmistettu?
- 4) Mitä kerrotaan testin laatijoiden valintaperusteista ja perehdytyksestä testinlaadintaan?
- 5) Miten eri testikertojen (eri testien) vertailukelpoisuus on varmistettu?
- 6) Miten testien sopiva vaikeustaso on varmistettu?

Testien järjestäminen ja logistiikka

- 7) Onko testimateriaalien käsittelyssä huomioitu tietoturva ja luottamuksellisuus niin luotettavasti kuin testin tarkoitus vaatii?
- 8) Onko testisuoritusten ja testitulosten sekä niihin liittyvän tiedon turvallisuus ja luottamuksellisuus voimassa olevan tietosuojalain mukaista, ja tiedotetaanko osallistujille heidän oikeuksistaan saada näitä tietoja?
- 9) Onko testijärjestelmässä huomioitu erityisryhmien tarpeet?

Testisuoritusten arviointi

- 10) Miten testisuoritusten arvioinnin riittävä luotettavuus on varmistettu? (esim. miten arvioijat on koulutettu, miten arviointien yhdenmukaisuutta monitoroidaan)
- 11) Onko testisuoritusten arviointi ja arvioinnin luotettavuuden varmistaminen dokumentoitu ja kuvattu (miten etenkin kirjoittamisen ja puhumisen arvioijien toimintaa koskeva data on kerätty ja analysoitu)?

Testien analysointi

- 12) Millä tavalla testien tuloksia analysoidaan niiden luotettavuuden takaamiseksi?
- 13) Kerätäänkö ja analysoidaanko osiokohtaista tietoa (esim. tutkinnon vaikeustason ja

erottelukyvyn selvittämiseksi) riittävän suuresta otoksesta osallistujia?

Tiedottaminen asianosaisille

- 14) Tiedottaako testin järjestäjä tutkintotuloksista osallistujille ja tuloksia käyttäville tahoille viivyttämättä ja selkeästi?
- 15) Kerrotaanko asianosaisille, millaisesta testistä on kyse, mikä sen tarkoitus on, mihin sitä voidaan käyttää, millainen sen sisältö on sekä miten luotettavia tulokset yleensä ottaen ovat?
- 16) Annetaanko asianosaisille asianmukaista tietoa, jonka avulla he pystyvät tulkitsemaan tuloksia ja käyttämään niitä tarkoituksenmukaisella tavalla? (esim. Miten varmistetaan arvioijien ja testitulosten loppukäyttäjien (TE-toimistot ja oppilaitokset) välinen yhteistyö, jolla varmistetaan tulosten yhdenmukainen tulkinta ja tarkoituksenmukainen käyttö.)

Tarjouskilpailussa on lisäksi huomioitava

- Testaavien opettajien pätevyys
- Opettajien kokemus kotoutumiskoulutuksen eri poluista ja luku- ja kirjoitustaidon koulutuksesta
- Yhtenäiset käytännöt tulkkauksipalveluissa

Luotettavan lähtötason arvioinnin toteutumiseksi kilpailutus ei saisi vastaisuudessaan perustua vain hintaan, vaan testaus on toteutettava laadukkaan arvioinnin periaatteita noudattaen. Pitkällä aikavälillä säästöä kertyy siitä, että koulutussuosituksien osuvia ja asiakkaat ohjautuvat heti itselleen sopivantyyppiseen ja -tasoiseen koulutukseen. Uskottava arviointi, etenkin testien laadinta, vaatii omaa erityisosaamistaan. Kokemus kielenopetuksesta on hyvä ja jopa välttämätön lähtökohta, mutta se ei itsessään takaa kykyä laatia päteviä testejä. Tästä syystä **kilpailutuksessa olisikin pääpaino asetettava tarjouksen laadulle**, joka arvioidaan edellä lueteltujen kriteerien kautta.

5. Nykyisen (Testipisteen) lähtötason arviointimallin toimivuuden validointi

Yksi selvityshankkeen tavoitteista oli koota yhteen kaikki tieto siitä, mitä valtakunnallistettavan, Testipisteessä kehitetyn lähtötason arviointimallin toimivuudesta tiedetään. Kielitaidon arvioinnissa tällaisesta testauksen laadun arvioinnista käytetään yleisesti nimitystä validointi. Tässä luvussa ja liitteessä 3 kerrotaan tarkemmin mallin kehitystyöstä ja laadunvarmistuksesta. Kuvauksista käyvät samalla ilmi perustelut sille, miksi juuri tämä malli on valittu valtakunnallistettavaksi arviointitavaksi. Samalla siinä havainnollistetaan yhden esimerkin kautta, miten aikaisemmin kuvatut kielitaidon arvioinnin laatukriteerit (ks. luku 4.2) voidaan (ja pitäisi) toteuttaa käytännössä. Lisäksi liitteessä 3 kerrotaan tarkemmin, mitä kohtia arviointimallissa olisi jatkossa syytä tarkastella lähemmin ja mahdollisesti kehittää edelleen.

5.1. Testipisteen mallin kehittäminen ja pääpiirteet

Testipisteen lähtötason arviointimalli ja testistö on laadittu nimenomaan kotoutumiskoulutukseen ohjaamisen välineeksi. Lähtökohtana on tasa-arvoinen, mutta samalla testattavan henkilön tarpeisiin sopivassa laajuudessa toteutettava testaus. Testistö kattava ja sisältää kaikki suomen kielen osa-alueet (puhumisen, kirjoittamisen, luetun ja kuullun ymmärtämisen testit), opiskeluvälineiden testit sekä kevästä 2015 alkaen tarkemmat testit luku- ja kirjoitustaidon testaamiseen.

Testausmalli on ollut käytössä Testipisteessä pääkaupunkiseudulla vuodesta 2010 (noin 13 000 testattua vuoden 2014 loppuun mennessä), ja sitä käytetään myös useissa muissa lähtötason

arviointia järjestävissä organisaatioissa eri puolilla maata. Malli soveltuu erilaisille asiakasmäärille, testitulokset ja koulutussuositukset saadaan nopeasti niin testattavan henkilön kuin työvoimahallinnon käyttöön, ja kokeneiden kotoutumiskoulutuksen opettajien on helppo ottaa malli käyttöön. Palaute muilta mallia käyttäviltä tahoilta sekä kotoutumiskoulutuksen järjestäjiltä on myönteistä. Yhteistyötä työvoimahallinnon ja Koulutusportti-järjestelmän kanssa on tehty alusta asti.

Testipisteen mallin kehitystyössä yhdistyvät sekä kohderyhmän ja kotoutumiskoulutuksen pedagogiikan tuntemus että arvioinnin ja testien laadinnan asiantuntemus. Testausmallin ja testien kehittäjät ovat päteviä suomi toisena kielenä -opettajia, joilla on vähintään viiden vuoden kokemus opetustyöstä ja kotoutumiskoulutuksen kaikkien koulutuspolkujen sekä luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen tuntemus, jota pidetään yllä osallistamalla omien oppilaitosten toimintaan mm. opettamalla kotoutumiskoulutuksen ryhmissä. Testien kehittäjät ovat perehtyneet kielitaidon arviointiin ALTE:n (The Association of Language Testers in Europe) ja EALTA:n (European Association for Language Testing and Assessment) arviointikoulutuksissa (testien laadinta, eri kielitaidon osa-alueiden arviointi, standard setting, tilastolliset analyysit), yleisten kielitutkintojen arvioijakoulutuksissa sekä Solkin konsultaatioissa. He ovat perehtyneet keskeiseen kirjallisuuteen ja osallistuvat säännöllisesti konferensseihin. Lisäksi muutamilla työntekijöistä on tekeillä alaan liittyviä jatko-opintoja.

Testien kehittäjillä on hankkeissa kertynyt kokemus käytännön testaus- ja ohjaustyöstä Testipisteessä, mikä edesauttaa osuvien, luotettavien, mielekkäiden ja heterogeeniselle kohderyhmälle sopivien testien laadintaa. Keskitetty tehtävien laadinta tuottaa keskenään linjassa olevia tehtäviä, sillä laatijatiimi jakaa saman käsityksen kielitaidosta ja sen kehittymisestä. Tehtävien laadinta ja koekäyttö yhteydessä käytännön testaustyöhön on tehokasta ja taloudellista: muutostarpeisiin voidaan reagoida nopeasti, ja testitehtävien koekäyttö onnistuu helposti testaamisen yhteydessä. Testiteknisesti arvioinnin osuvuudesta ja luotettavuudesta on pyritty huolehtimaan niillä keinoin, jotka nykyisillä resursseilla ovat mahdollisia. Testien validius perustuu huolelliseen suunnitteluun, koekäyttöön, muokkaukseen ja analysointiin. Reliabiliteetista on pyritty huolehtimaan valitsemalla toistettavia tehtävätyyppejä, laatimalla keskenään samansisältöisiä, vertailukelpoisia testiversioita sekä standardoimalla testipäivän menettelyjä. Testien aihepiirit ja sisällöt on valittu siten, että ne eivät vaadi erityisalojen tuntemusta tai suosi tietyn tyyppisiä testattavia. Tehtävistä on koottu testipankin perusta, minkä ansiosta uusien testiversioiden tuottaminen on käytännöllistä ja taloudellista.

Oppilaitosten ja muiden sidosryhmien palautteen perusteella lähtötason arviointi ja koulutukseen ohjaaminen toimii käytännössä pääosin hyvin ja testeillä kyetään ennustamaan testattavien menestystä koulutuksessa (Ramboll: Testipisteen ulkoinen arviointi 2012).

5.2 Laadunvarmistustyö Testipisteessä

Testipiste on käyttänyt lähtötason arviointimallin kehitystyössä ja toteutuksessa soveltuvin osin ALTEn laadunvarmistuksen työkaluja (*ALTE Quality Assurance Checklists*), joissa laatuun liittyvät kysymykset on jaoteltu neljään osaan:

- 1) testin kehittäminen ja tehtävien laadinta
- 2) testin järjestäminen
- 3) suoritusten arviointi
- 4) testin analysointi ja seuranta

Liitteessä 3 kuvataan tarkemmin Testipisteessä tehtyä laadunvarmistustyötä eli miten nyt valtakunnallistettava testausmalli on luotu ja kehitetty ALTE:n laadunvarmistuksen standardien mukaan ja millaista kehittämistä jatkossa tarvitaan.

5.3 Testipisteen mallin toimivuuden seuranta selvityshankkeen aikana 2014

Lähtötason arvioinnin seuranta

Selvityshankkeen edustajat kävivät lokakuussa 2014 tutustumassa Testipisteen mallin mukaiseen lähtötason arviointiin pääkaupunkiseudun ulkopuolella, Koulutuskeskus Salpauksessa Lahdessa ja Tampereen aikuiskoulutuskeskuksessa (TAKK). Molemmat oppilaitokset ovat järjestäneet alueellista lähtötason arviointia jo useamman vuoden ajan pääosin Testipisteen mallia noudattaen. Vierailuille osallistui sekä Testipisteen että Solkin edustajat. Aluksi seurattiin haastatteluja ja testiluokan toimintaa ja lopuksi keskusteltiin mallista ja sen toimivuudesta.

Lahdessa testausta on kuukausittain sen mukaan, miten koulutuksia on alkamassa. Volyymit ovat pienehköt, joten TE-toimiston osoittamia testiaikoja on mahdollista järjestellä ja muuttaa testattavien kielitaidon mukaan. Muutoin testausta toteutetaan Testipisteen mallin mukaan. Malliin ollaan tyytyväisiä, joskin opiskelutaitojen ja motivaation arvioinnin katsottiin olleen helpompaa monipäiväisissä kartoituksissa.

Tampereella testipäiviä on myös kuukausittain. Myös Tampereella pidettiin Testipisteen mallia toimivana, mutta siihen on tehty joitakin sovelluksia. Testattava täyttää haastattelun alussa omakielisen taustatietolomakkeen, minkä perusteella voidaan tehdä päätelmiä tottuneisuudesta kirjoittamiseen äidinkielellä. Mikäli puutteita ilmenee, tehdään erillinen luku- ja kirjoitustaidon kartoitus TAKK:n omilla tehtävillä (mekaaninen lukeminen, sanelu, kirjoittamisen hienomotoriikka, numeeriset taidot). Haastateltavalle varataan tunnin aika, ja hän tekee haastattelutilassa myös kirjoittamisen testin. Kaikki suomen kielen testit suoritettuaan hän saa tulokset kirjallisesti ja palautteen kielitaidostaan suoraan arvioijalta.

Opettajien kysely ja haastattelut

Syys-marraskuussa 2014 pääkaupunkiseudun kotoutumiskoulutuksen S2-opettajille teetettiin kysely sekä haastatteluita, joiden tavoitteena oli selvittää ja kehittää Testipisteen antamien koulutussuosituksen osuvuutta. Kyselyyn vastasi 28 hitaasti, 26 normaalisti ja 3 nopeasti etenevän koulutuksen opettajaa 7 eri oppilaitoksesta. Hitaan polun ryhmät koettiin melko heterogeenisiksi. Hitaiden ryhmien opiskelijoita yhdistävät lähinnä erityistarpeet. Vastaajista suurin osa piti hidasta polkua sopivana myös korkeakoulutetuille ja kaikki vähän koulutetuille. Vain puolet piti hidasta polkua sopivana suoraan luku- ja kirjoitustaidon kurssilta tuleville. Normaalin ja nopean polun ryhmät koettiin riittävän homogeenisiksi.

Haastatteluun osallistui yhdeksän kyselyyn vastannutta, eri polkuja opettanutta, kokenutta opettajaa 6 eri oppilaitoksesta. Haastattelussa kysyttiin arviota koulutussuosituksen osuvuudesta yleisesti ja suhteessa opetusmetodiikkaan sekä ideoita osuvuuden kehittämiseksi. Osuvuuteen oltiin tyytyväisiä ja nähtiin, että ryhmät ovat tasaisempia kuin ennen ja lähtötason arviointi on oikeudenmukaista ja tarpeellista sekä luotettavampaa, ammattimaisempaa, osuvampaa ja yhtenäisempää kuin ennen. Ilmeni, että opetus perustuu OPS:iin vaihtelevasti, ja vaikka enemmistön mielestä opetuksen pitäisi olla erilaista eri poluilla, näin ei käytännössä silti aina ole. Testipisteen testit perustuvat funktionaaliseen taitokäsitykseen, mutta opetus tapahtuu silti joskus tai osin rakennevetoisesti. Jopa yli puolet vastaajista toivoisi, että rakenteet huomioitaisiin paremmin lähtötasotestauksessa. Eri polkujen pedagogisia eroja havainnollistavalle koulutukselle on tarvetta. Tarvetta olisi ilmeisesti

myös funktionaalisen pedagogiikan täydennyskoulutukselle sekä funktionaaliseen taitokäsitykseen pohjautuvalle opetusmateriaalille.

Kysely Testipisteen mallia käyttäville muille organisaatioille

Lähtötasotestin käyttöönottokoulutukseen osallistuneille organisaatioille tehtiin toukokuussa 2014 kysely mallin ja testien käyttökokemuksista. Kyselyyn tuli 11 vastausta 9 organisaatiosta eri puolilta maata; Testipiste ei ole mukana kyselyssä. Organisaatioista vain 1 ei ollut ottanut Testipisteen mallia tai sen osia käyttöönsä. Testiä käytettiin tarkoituksenmukaisella tavalla pääasiassa kotoutumiskoulutukseen ohjaamiseen. Vuositasolla organisaatiot testasivat 40–600 testattavaa. Testipäivä työllisti yleensä 3-4 työntekijää.

Mallia käytettiin valtaosin sellaisenaan: vain muutama organisaatio ei käyttänyt jotakin yksittäistä osakoetta (matematiikan, rakenteellisen hahmottamisen tai kuullun ymmärtämisen testiä). Ymmärtämistaitojen testiä käytettiin tosin yleensä ilman sähköistä ohjelmaa. Osakokeiden poisjättämisen syyksi mainittiin resurssipula tai omien testien tai Kielon oppimateriaalien käyttäminen. Etenkin luku- ja kirjoitustaidon arvioinnissa käytettiin omia testejä, koska Testipisteen malli ei alun perin sisältänyt siihen välineitä. Kaikkien osakokeiden koettiin antavan tarpeellista tietoa testattavasta, mutta jotkut vastaajat toivoivat testien kattavan taitotasoa laajemmin (tasot alle A1.3, B2-C2) ja yksi vastaaja toivoi suppeampaa testipakettia. Arvioinnissa käytettiin lähtötasotestausoppaan kriteerejä ja tarvittaessa kaksoisarviointia. Koulutussuosituksen osuvuutta pyrittiin jonkin verran seuraamaan oppilaitosten palautteen ja YKI-testien tulosten avulla. Eri tahojen näkemykset testitulosten ja koulutussuosituksen osuvuudesta vastasivat yleensä hyvin toisiaan.

Testipisteen järjestämää käyttöönottokoulutusta pidettiin laajuudeltaan sopivana. Toiveita esitettiin uusien testaajien kouluttamisesta, yhteisistä näytesuoritusten arviointitilaisuuksista sekä opastamisesta ongelmatilanteissa puhelimitse tai sähköpostitse.

6 Täydentäviä malleja lähtötason arviointiin

Eri puolilla Suomea on kehitetty kattavia ja hyväksi havaittuja lähtötason arvioinnin menetelmiä. Tässä esitellään muutamia, jotka **voisivat soveltuvin osin täydentää valtakunnallista Testipisteen malliin perustuvaa järjestelmää**. Testipisteen mallin yksi etu on sen kustannustehokkuus, mutta resursseja testaamiseen on paikoin käytössä myös enemmän. Tällöin valtakunnallisessa mallissa on hyvä olla tarjolla lisäosia, joita voi käyttää halutessaan.

6.1 Oppimisvalmiuksien havainnointi autenttisissa oppimistilanteissa

Lähtötason arvioinnissa erityisesti etenemistavan eli sopivan opintopolun valinta vaatii opiskeluvalmiuksien kartoittamista. Hankkeen aikana useat testaajat ja kouluttajat viittasivat oppimisvalmiuksien havainnointiin tärkeänä asiana, sillä näin saa kuvaa henkilön opiskelutaidoista ja oppimiskyvystä. Myös seuraavassa esiteltävää Palapelin mallia kevyemmän oppimisvalmiuksien tarkkailun ryhmätilanteessa koettiin antavan arvokasta tietoa testaajalle/kouluttajalle.

Oppimisvalmiuksien havainnointia on tehty etenkin Palapeli2-projektissa (ks. esim. Alkukartoitus ja lähtötason arviointi Palapeli2-projektissa -raportti) Jyväskylässä, jossa kehitettiin oppimistehtäviä ja malli oppimisen järjestelmälliseen havainnointiin. Tämän avulla pystyttiin tehokkaasti selvittämään erityisesti kielitaidoltaan ns. nolla-tasoisten asiakkaiden opiskeluvalmiudet, mikä mahdollisti onnistuneen ryhmäjaon. Projektin kolmen vuoden kokemukset alkukartoituksesta osoittivat, että suomen kielen oppimisen havainnointi oli helpoin ja luotettavin tapa saada tietoa maahanmuuttajan opiskeluvalmiuksista etenkin silloin, kun maahanmuuttaja ei ollut vielä opiskellut suomea.

Palapelin kokemusten mukaan opiskeluvalmiuksia ei voitu selvittää ainoastaan taustatietojen tai itsearviointin perusteella. Asiakkaan koulutustausta ja vieraiden kielten taito antoi vahvoja viitteitä sopivasta opintopolusta, mutta pelkästään niihin tietoihin ei voitu nojata: useita kieliä osaava korkeakoulutettu ei välttämättä aina ollut nopea kielenoppija, eikä vieraita kieliä taitamaton hidas kielenoppija. Jos suositus tehtiin asiakkaan koulutustaustan ja hänen osaamiensa kielten määrän perusteella, hitaalle polulle ohjautui asiakkaita, joille sopi paremmin peruspolku. Peruspolulle ohjautui asiakkaita, joille sopi paremmin nopea polku ja nopealle polulle asiakkaita, joille sopi paremmin peruspolku. Itsearviointista maahanmuuttajalla ei välttämättä ole kokemusta tai omasta oppimisesta saattaa olla epärealistinen käsitys.

Opiskeluvalmiuksien havainnointi perustui yksinkertaisimmillaan siihen, että kokenut suomi toisena kielenä -opettaja tarkasteli maahanmuuttajan selviytymistä annetusta oppimistehtävistä. Oppimistehtäviä tarkkaili opettajan lisäksi 1–2 havainnoitsijaa.

Oppimistilanteissa tarkkailtiin muun muassa oppimisen nopeutta, analyttisyyttä ja soveltamiskykyä, korjaavan palautteen tarvetta ja siihen reagoitua, itseohjautuvuutta, pari- ja ryhmätyöskentelytaitoja, eri tehtävätyyppien tuntemusta ja sovelluskykyä sekä taitoa kääntää ja käyttää sanakirjaa. Projektin kokemusten perusteella juuri nämä valmiudet olivat olennaisia, kun asiakkaalle valittiin sopivaa opintopolkua.

Oppimistehtävien jälkeen järjestettiin suullinen ja kirjallinen testi. Sen tarkoitus ei niinkään ollut kartoittaa asiakkaan kielitaitoa, vaan todentaa asiakkaan opiskeluvalmiuksia: kuinka paljon asiakas kykeni omaksumaan suomea alkukartoituksen oppimistehtävissä ja pystyikö hän soveltamaan ja osoittamaan kielitaitonsa testitilanteessa.

Jos oppimistilanteissa kävi ilmi, että asiakas osasi jo suomen kielen alkeet, vaikka hän ei ollut tätä hakemuksessa kertonut, hänen kielitaitonsa kartoitettiin tarkemmin kielitaidon arvioinnilla.

Palapelin kokemusten perusteella opiskeluvalmiuksien havainnointi voitiin jättää tekemättä vain, jos asiakkaalla oli kielisiin liittyvä korkeakoulututkinto (kuten kieltenopettajan tai kääntäjän koulutus), hän oli opiskellut useita vieraita kieliä ja hän kykeni itse kertomaan ja analysoimaan omia kielten opiskelun valmiuksiaan haastattelussa.

6.2 Oman äidinkielen taito osana testiä

Palapeli-projektissa omakielinen luku- ja kirjoitustaito testattiin erillisellä testillä, jos asiakas ei esitietojen ja haastattelun perusteella ollut suorittanut peruskoulua, asiakas on käynyt peruskoulua vain muutaman vuoden (1–7 vuotta) tai peruskoulun käyminen on ollut katkonaista tai puutteellista. Testi voitiin tehdä myös peruskoulun käyneelle, jos haastattelussa heräsi epäily, että asiakkaan omakielinen luku- ja kirjoitustaito voi olla heikko. Omakielisen luku- ja kirjoitustaidon kartoitus tehtiin valmiilla lomakkeella, jossa oli omakielinen tehtävänanto. Kirjoitustehtävästä oli kieliversiot 17 eri kielellä.

Projektissa päädyttiin tietoisesti käyttämään käsitettä *omakielinen* äidinkielen sijasta. Kun selvitettiin omakielistä luku- ja kirjoitustaitoa, oli tärkeä selvittää, millä kielellä asiakas osasi lukea ja kirjoittaa ja mikä kieli oli hänen vahvin kielensä. Se saattoi olla muukin kuin äidinkieli, esimerkiksi koulukieli.

Omakielisen lukemisen ja kirjoittamisen tehtävä oli helppo ja nopea tapa kerätä tietoa maahanmuuttajan kirjallisista valmiuksista, jotka olivat olennaisia, kun tehtiin polkuvalintaa. Kirjallisten valmiuksien selvittämiseksi kiinnitettiin huomiota tekstin pituuteen ja kirjoittamisen

sujuvuuteen. Runsaasti tekstiä tuottava asiakas oli mitä todennäköisimmin tottunut kirjalliseen ilmaisuun ja saattoi hyödyntää tätä taitoa oppimisessaan. Jos tekstin tuottaminen oli niukkaa, hidasta ja vaivalloista, asiakkaan kokemus kirjallisesta viestinnästä saattoi olla vähäinen tai kirjallinen viestintä ei ollut hänen vahva alueensa. Tämä viittasi siihen, että myös suomen kielen opiskelu onnistui alkuvaiheessa parhaiten puhe- ja toimintapainotteisesti.

Omakielisen lukemisen ja kirjoittamisen testi järjestettiin ryhmätilanteessa opiskeluvaiheiden havainnoinnin aikana. Havaintoja tehtiin muun muassa siitä, osasiko asiakas aloittaa tehtävän tekemisen itsenäisesti (eli ymmärsikö hän tehtävänannon), kuinka nopeaa ja sujuvaa kirjoittaminen oli ja kysyikö maahanmuuttaja apua ohjaajalta tai muilta testattavilta.

Jos asiakkaan esitiedoissa kävi ilmi, että asiakkaalla ei ollut peruskoulutusta tai hän ilmoitti olevansa luku- ja kirjoitustaidoton, omakielisen lukemisen ja kirjoittamisen testi oli paras järjestää haastattelun yhteydessä. Silloin asiakas saattoi kysyä ja häntä voitiin ohjata tulkin välityksellä.

Testillä voitiin tehdä myös havaintoja asiakkaan toiminnallisesta lukutaidosta: jos asiakas ymmärsi omakielisen tehtävänannon ja pyrki toimimaan sen mukaan (esimerkiksi aloitti kirjoittamisen tai kysyi varmistusta paikalla olevalta tulkilta), hänellä todennäköisesti oli ymmärtävän lukemisen perustaidot omalla kielellään. Jos taas asiakas ei ymmärtänyt omakielisen tehtävänannon sisältöä, vaikka hän osasi lukea sen mekaanisesti ääneen, hänellä ei ollut ymmärtävää eikä toiminnallista lukutaitoa omalla kielellään. Tämä havainto oli tärkeä sopivan koulutuksen kannalta: sen perusteella voitiin valita, oliko asiakkaalle sopiva koulutus hidas polku vai luku- ja kirjoitustaidon jatkokoulutus.

Palo/Testori -mallissa (ks. esim. Alkukartoituksen avuksi) Turussa kaikki testit – suomen kielen testejä lukuun ottamatta – tehtiin asiakkaan äidinkielellä tai ne olivat esimerkein tehtäviä kielettömiä testejä. Testorin toimintamalli perustui omakielisen lukutaidon ja oppimistaitojen eli uuden asian sisäistämisen- ja sovelluskyvyn testaukseen. Taustalla oli ajatus, että oman äidinkielen osaaminen on edellytys vieraan kielen opiskelulle: jos koulutustaustaa ei ole tai se on vähäinen, kielen oppiminen voi vaikeutua ja hidastua. Tämän vuoksi Testori testasi asiakkaan omakielisiä taitoja laajasti peruslukutehtävistä kielellisiin sovellustehtäviin.

Testin osat olivat kielellisten taitojen testaus, hahmotuskyvyn testit, matemaattiset taidot, muistitehtävä, suomen kielen luku- ja kirjoitustaidon testaus, suomen kielen äännetunnistus, suomenkielisen tekstin kopiointitehtävä ja opiskelutaitojen eli koulussa olemisen taitojen havainnointi.

7 Lähtötason arviointien mahdollisia teknologiaratkaisuja

Tietotekniikka tulee väistämättä olemaan tulevaisuudessa yhä isommassa roolissa lähtötason arvioinneissa, kuten on jo tapahtunut joissakin isoissa kielitutkinnoissa, kuten TOEFL iBT -tutkinnoissa (<http://www.ets.org/toefl>), Pearson Test of English Academic -tutkinnoissa (<http://pearsonpte.com/>) ja monikielisissä Pearson Versant -testeissä (<https://www.versanttest.com/>). Myös muihin kuin kielitaidon sertifiointitarkoituksiin on viime vuosina kehitetty tietokonepohjaisia testejä, joista tunnetuin esimerkki on diagnostinen kielitaidon arviointijärjestelmä Dialang (ks. Alderson 2005 ja <http://www.lancaster.ac.uk/researchenterprise/dialang/about>). Suomalaisetkin arviointijärjestelmät, kuten ylioppilastutkinto ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tekemät oppisaavutusten arviointitutkimukset ovat parhaillaan siirtymässä tietokoneen avulla suoritettaviksi.

Testipisteen mallin mukainen lähtötason arviointi tapahtuu jo nyt osaksi ns. perinteisin menetelmin eli paperitehtävien ja kasvokkain tapahtuvan haastattelun avulla ja osaksi tietokoneen avulla.

Tietokoneistettua osaa arvioinnissa edustaa tekstin ja puheen ymmärtämisen arviointi, joka tapahtuu Quiz Creator -ohjelman avulla. Lisäksi rakenteellisen hahmottamisen testi on jo osin sähköinen (Webropol-ohjelma). Pitemmän tähtäimen tavoite on, että niin suuri osa lähtötason arvioinneista kuin mahdollista tapahtuu tietotekniikan välityksellä. On kuitenkin epätodennäköistä, että kaikki arviointi digitalisoidaan, koska kielen oppimisen alkuvaiheessa olevat maahanmuuttajat eivät vielä pysty selviytymään kaikista lähtötason arviointiin kuuluvista osista ilman ihmisen (opettajan ja/tai tulkin) apua, eikä kaikilla testattavilla välttämättä ole tarvittavia tietoteknisiä valmiuksia ja/tai peruslukutaitoa. Lisäksi tietyt osat arviointia ovat todennäköisesti kustannustehokkaampia järjestää perinteisin tavoin.

Seuraavassa hahmotellaan lyhyesti valtakunnallisen lähtötason arvioinnin teknologisia kehitystarpeita ja mahdollisuuksia.

Pitemmällä tähtäimellä lähtötason arvioinnin teknologiaratkaisujen tulisi liittyä Yleisten kielitutkintojen (YKI) digitalisointiin. Peruste tähän on se, että sekä YKI että lähtötason arvioinnit ovat jatkossa hallinnollisesti kytköksissä sekä Opetushallitukseen että Solkiin (Jyväskylän yliopisto). Lisäksi molemmat arviointijärjestelmät perustuvat samanlaiseen kielitaitokäsitykseen, osa niiden tehtävistä on samanlaisia ja kummankin tulokset raportoidaan Eurooppalaisen kielten viitekehyksen (Euroopan neuvosto 2001) taitotasojen avulla. Ei ole siis järkevää luoda kahta erilliseen teknologiaan perustuvaa järjestelmää.

Tulevaisuuden teknologiaratkaisun tulisi mahdollistaa ainakin seuraavat asiat, ainakin mitä tulee tekstin ja puheen ymmärtämisen tehtäviin:

- molemmilla järjestelmillä on yhteinen tehtävätietokanta, mutta eri testien tehtävät sijaitsevat omilla alueillaan (tehtäviä voidaan toki käyttää ristiin eri järjestelmissä, jos on tarve linkittää testit tai vertailla niiden vaatimustasoa)
- jos Koto-arvioinneissa käytetään YKI-tehtävistä poikkeavia tehtävätyyppejä, tehtävätietokannan tulee sopia kaikkien (ainakin tietokoneen avulla pidettävien) tehtävätyyppien luomiseen, säilytykseen ja muokkaukseen
- kummassakin järjestelmässä käytetään samaa työkalua / käyttöliittymää tehtävien syöttämiseen (tehtävätyypit voivat toki olla osin erilaisia)
- uusia testejä voidaan koostaa tehtävätietokannassa olevista tehtävistä automaattisesti niin, että testeillä on haluttu koostumus (esim. ne koostuvat tietyistä kombinaatiosta erilaisia aihealueita, tehtävätyyppejä, taitotasoa, jne)
- uusi, tiettyä testikertaa varten luotu testi siirretään verkon kautta Koto-arviointeja ja/tai YKI-testejä järjestävän organisaation palvelimelle ennen testin järjestämistä
- testit järjestetään osallistujille tietokoneen välityksellä oppilaitoksen / testinjärjestäjän omassa tietokoneluokassa (testi tulee järjestäjän palvelimelta; sitä ei siis suoriteta suoraan verkon välityksellä esim. joltakin valtakunnalliselta palvelimelta)
- testivastaukset tallentuvat automaattisesti järjestäjän palvelimelle sellaisessa muodossa, että ne ovat helposti käytettävissä raporttien tai todistusten laatimisessa sekä tilastollisissa analyyseissa; vastaukset välitetään testin jälkeen valtakunnalliselle serverille / tehtävätietokantaan; sekä Solkin että Testipisteen tutkijoilla on pääsy tuloksiin niiden mahdollista analyysiä varten (mahdollisuus viedä joitakin tuloksia suoraan esim. Koulutusporttiin selvitetään)

Koska YKI-tutkinnon digitalisoinnin tarkka aikataulu ei ole vielä selvillä, **on syytä selvittää tarkemmin onko Quiz Creator -ohjelmalle sopivia vaihtoehtoja**, jotka voitaisiin ottaa käyttöön ennen kuin edellä kuvattu järjestelmä on valmis. Quiz Creator ei kerää automaattisesti dataa suorituksista, joten sen käyttö aineiston keräämiseen pilotointi- ja kehittämis-/ tutkimustarkoituksiin on erittäin hankalaa.

8 Ruotsinkielisen lähtötason arvioinnin nykytila ja sen kehittäminen

Toisin kuin Suomessa ei ruotsinkieliseen kotoutumiskoulutukseen ole kehitetty sellaista lähtötason arviointimallia, joka voitaisiin sellaisenaan tai pienin muutoksin valtakunnallistaa. Tässä raportoitavassa hankkeessa selvitettiin sen takia alustavasti, miten ruotsin lähtötason arviointia voitaisiin tulevaisuudessa ryhtyä kehittämään ja miten siinä voitaisiin hyödyntää Suomen kielen arvioinnissa jo tehtyä työtä. Selvityshankkeen aikana järjestettiin ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta tai ruotsin kieliopintoja tarjoavien koulutuksen järjestäjien tapaaminen yhteistyössä Bildningsalliansenin kanssa. Tapaamiseen osallistui koulutuksen järjestäjien edustajia Pohjanmaalta ja Helsingistä. Tapaamisen tarkoituksena oli informoida ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen järjestäjiä käynnissä olevasta selvityshankkeesta sekä erityisesti kuulla, millaisia lähtötasotestejä he käyttävät ja mitä tarpeita heillä olisi lähtötason arvioinnille.

Tapaamisessa todettiin, että kukin koulutuksen järjestäjä on kehitellyt omia testejä lähtötason arviointiin ja myös opiskelun aikaisen etenemisen arviointiin sekä loppuarviointiin. Ehkä pisimmällä erityyppisten testien kehitystyössä on Yrkesakademien i Österbotten. Mitään Testipisteen mallia vastaavaa testistöä ei kuitenkaan ole käytössä.

Oppilaitoksilla on jonkin verran käytössä Ruotsista peräisin olevia testejä ja materiaalia. Aiemmista projekteista (esim. Digitala vägen) on kuitenkin opittu, että ruotsalainen materiaali ei sovellu suomalaiseen kontekstiin, vaan olisi tärkeää kehittää materiaalia suomalaisista lähtökohdista käsin, suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutujille. Näin ollen esimerkiksi ruotsalaisten sfi-testien tai vastaavien hyödyntäminen ei ole sopiva ratkaisu.

Nykyisessä tiukassa taloustilanteessa käytössä on vain pienet resurssit, joten kotoutumis-/kieliopintojen aloittaminen oikealta tasolta tuntuu erityisen tärkeältä, jotta vältetään esimerkiksi keskeytyksiltä väärän tason takia. Luotettavan lähtötason arvioinnin avulla ohjaus saataisiin osuvammaksi ja opintopolku sujuvaksi.

Ruotsinkielisillä alueilla vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on merkittävä rooli kotoutumisessa. Koska varsinaista työvoimapolitiittista kotoutumiskoulutusta on vähemmän, monet maahanmuuttajat saattavat opiskella ruotsin kieltä osana kotoutumissuunnitelmaa, mutta suorittavat sen omaehtoisena opiskeluna kotoutumistuella. Lisäksi he saattavat osallistua vapaan sivistystyön oppilaitosten tarjoamiin kieliopintoihin odottaessaan paikkaa kotoutumiskoulutukseen tai kotoutumiskoulutuksen ohella. Vapaan sivistystyön kieliopinnot koetaan väyläksi yhteiskuntaan ja työelämään, vaikka ne eivät olekaan virallista kotoutumiskoulutusta. Kaksikielisillä alueilla on myös tavallista, että Suomenkielisen kotoutumiskoulutuksen lisäksi saatetaan opiskella ruotsia, koska molempien kielten osaaminen koetaan tarpeelliseksi.

8.1 Ruotsin kielen lähtötason arvioinnin edistäminen

Tapaamisessa koolla ollut ryhmä piti tarpeellisena seuraavien testien laatimista:

- Ruotsin kielen lähtötasotesti (puhuminen, kirjoittaminen, luetun- ja kuullun ymmärtäminen)
- Oppimisvalmiustesti
- Oppimisvaikeuksia kartoittava testi
- Ruotsin kielen lopputesti (puhuminen, kirjoittaminen, luetun- ja kuullun ymmärtäminen)

Tapaamisen aikana ehdotettiin, että yhtenäisen ruotsin kielen ja opiskeluvaikeuksien lähtötasotestin kehittämiseksi aloitetaan oman hankkeen suunnittelu. Suunnittelutyöryhmään voisivat ilmoittautua kaikki halukkaat ruotsinkielisen koulutuksen järjestäjät, joilla on tarvetta lähtötason arvioinnille.

Työryhmä kartoittaisi mahdollisia rahoituslähteitä. Lähtökohtaisesti Testipisteen mallin mukainen lähtötason arviointi olisi pohjana testistölle, joten yhteistyötä tehtäisiin valtakunnallisen järjestelmän (Testipisteen ja Koto-arviointiryhmän) kanssa.

Hankkeessa voitaisiin pohtia myös testin ylläpitoa ja kehittämistä jatkossa sekä sen yhteyttä tässä raportissa esitettävään valtakunnalliseen Koto-arviointijärjestelmään. Yhteyttä Koto-arviointijärjestelmään voitaisiin pitää yllä jo tässä vaiheessa, vaikka varsinaista testiä ei vielä ole. Tämän mahdollistamiseksi toivottiin, että Koto-arviointijärjestelmän ohjausryhmässä olisi ruotsinkielisen koulutuksen järjestäjän tai muun sopivan tahon edustaja, jolloin valtakunnallisen järjestelmän toiminnasta ja etenemisestä saataisiin tietoa kentälle hänen kauttaan. Myös YKIn ruotsin tutkinnosta vastaava henkilö voisi mahdollisuuksien mukaan olla mukana ja seurata Koto-arviointijärjestelmän toimintaa ja olla yhteyshenkilönä ruotsinkielisen koulutuksen kenttään päin.

9 Oppimista tukeva kielitaidon arviointi

Koto-arviointien suunnitteluhanke kohdistui Testipisteessä laaditun lähtötason arviointimallin laajemman, valtakunnallisen käytön suunnitteluun ja nykyisen mallin vahvuuksien ja kehittämistarpeiden analysointiin. Kielitaidon ja mahdollisten muiden oppimiseen liittyvien seikkojen arviointi ennen kieliopintojen alkua on kuitenkin vain yksi osa laajempaa kokonaisuutta. **Maahanmuuttajien kielitaitoa arvioidaan koulutuksen aikana jatkuvasti ja monin eri tavoin ja erilaisista syistä;** tällaista lähtötason arvioinnin jälkeen tapahtuvaa kielitaidon arviointia luvattiin hankesuunnitelmassa myös tarkastella. Lähtötason arvioinnilla ja koulutuksen aikaisella arvioinnilla on paljon yhteistä (mm. suuri osa laatuvaatimuksista) ja ne muodostavat jatkumon (lähtötason arviointia voidaan hyödyntää myöhemmin tapahtuvassa arvioinnissa). On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että tässä raportoitavan hankkeen päätarkoitus oli pohjustaa lähtötason yhtenäisempää arviointia maassamme - koulutuksen aikana tapahtuvan arvioinnin kehittäminen muodostaisi aivan oman kokonaisuutensa, johon rahoitusta täytyisi hankkia muista lähteistä.

Seuraavassa analyysissa painopiste on hahmotella tarpeita, jotka liittyvät kotoutumiskoulutusta antavien opettajien arviointikoulutukseen ja arviointien kehittämiseen ja tutkimukseen.

9.1 Formatiivinen ja summatiivinen arviointi ja niiden koulutustarpeet

Arvioinnin eri tarkoitukset. Lähtökohta kaikessa arvioinnissa on olla selvillä siitä, miksi tietoa oppijoiden kieli- tai muista taidoista ollaan keräämässä. Lähtötasokartoitukseen kuuluvan arvioinnin tarkoitus on ohjata opiskelijat heille sopivimpaan koulutukseen eli sopivimpaan polkuun ja moduuliin (englanniksi tätä kutsutaan termillä *placement testing / assessment*). Mikäli kartoituksen tulokset välittyvät kouluttajalle, ne tukevat myös kurssisuunnittelua ja tavoitteiden asettelua yhdessä oppijoiden kanssa. Koulutuksen aikaisella arvioinnilla on yleensä kaksi päätarkoitusta: formatiivinen ja summatiivinen. **Formatiivisessa arvioinnissa** kerätään sellaista tietoa oppijoista, joka tukee oppimista ja opetusta eli siinä kootaan usein varsin yksityiskohtaista kuvaa oppijoiden vahvuuksista ja heikkouksista, mitä on jo opittu ja missä on vielä puutteita. Tällainen tieto auttaa kouluttajaa päättämään, mitä pitäisi vielä kerrata ja mitä taas voidaan katsoa opitun jo tarpeeksi hyvin. Formatiivinen tieto auttaa kouluttajaa myös yksilöimään opetustaan kunkin opiskelijan osaamisprofiiliin mukaisesti. Vastaavasti opiskelija voi tällaisen tiedon avulla ohjata omaa opiskeluaan. Lähtötasokartoituksessa saatua tietoa voidaan periaatteessa käyttää opinpolulle ohjaamisen lisäksi myös formatiivisesti: mikäli yksittäisten testien ja tehtävien tulokset ovat kouluttajan käytössä, hän voi niiden perusteella suunnata opetustaan vaikkapa sellaisiin asioihin, jotka valtaosa opiskelijoista näyttää hallitsevan vielä puutteellisesti. Formatiiivisesta arvioinnista käytetään joskus myös nimitystä diagnostinen arviointi (Huhta 2008), jossa usein huomio kiinnittyy

oppijan heikkouksien ja puutteiden ja niiden syiden selvittämiseen (ks. esim. Alderson ym 2015). Arvioinnin terminologia ei tältä osin ole yksiselitteistä, mutta keskeinen asia sekä formatiivisessa että diagnostisessa arvioinnissa on se, että ne molemmat pyrkivät tukemaan oppimista ja opettamista mahdollisimman konkreettisesti, välittömästi ja yksityiskohtaisesti.

Toinen opetukseen kiinteästi liittyvä arvioinnin tarkoitus on **summatiivinen arviointi**, jossa tyypillisesti kurssin tai jonkin muun oppijakson lopussa halutaan selvittää, miten hyvin kukin opiskelija on saavuttanut kurssin tai muun oppimäärän tavoitteet. Summatiivisen arvioinnin perusteella annetaan usein arvosana tai päätetään onko opiskelija läpäissyt kurssin vai ei (englannissa tällaisesta arvioinnista käytetään yleensä termejä *summative* tai *achievement testing / assessment*).

Sekä formatiivista että summatiivista arviointia voidaan tehdä monin eri tavoin, jotka ulottuvat oppijoiden suoritusten jatkuvasta monitoroinnista erilaisiin testeihin ja kokeisiin. Niitä voidaan tehdä myös kielisalkun (portfolio), oppimispäiväkirjan sekä itse- ja vertaisarvioinnin avulla. Tyypillisesti formatiivista arviointi tapahtuu niin, että kouluttaja havainnoi opiskelijoitaan erilaisissa luokkatilanteissa, mutta käyttää myös muita keinoja kuten kotitehtävien arviointia ja mahdollisesti myös erilaisia pieniä ja isompiakin kokeita. Tyypillinen summatiivinen arviointi perustuu puolestaan kurssin tms. lopussa pidettävään loppukokeeseen, mutta monesti siinä otetaan huomioon myös jatkuvalla observoinnilla kerätty näyttö osaamisesta ja mahdollisesti myös muita seikkoja, kuten opiskelijan osoittama yritteliäisyys, opiskelumotivaatio ja vapaa-ajalla osoitettu harrastuneisuus kyseistä opiskeltavaa asiaa kohtaan (vrt. esim. Luukka ym. 2008). Arviointitapa ei siis välttämättä kerro mitään siitä, miten arvioinnin tuloksia käytetään. On myös tavallista, että samaa arviointia, esimerkiksi koetta tai luokkahuoneessa tapahtuvaa havainnointia käytetään sekä formatiivisiin että summatiivisiin tarkoituksiin.

Seuraavissa kohdissa keskitytään oppimista tukevaan arviointiin eli formatiiviseen (tai diagnostiseen) arviointiin, mutta joitakin huomioita tehdään myös summatiivisesta päättöarvioinnista.

Koulutustarpeet. Opettajat kokevat arvioinnin yhdeksi vaativimmista työnsä osa-alueista ja niinpä erilaiset arviointiin liittyvät teemat ovat toivotuimpia opettajien täydennyskoulutuksen alueita sekä Suomessa että kansainvälisesti (ks. esim. eurooppalaisen EALTA-järjestön tarvetutkimus; Hasselgreen, Carlsen & Hellness 2004; Huhta, Hirvelä & Banerjee 2005). Koto-arviointeihin liittyvää **koulutustarvetta on ainakin kahta tyyppiä**. Ensinnäkin tarvitaan Testipisteen mallin mukaisen **lähtötasoarviointien käyttäjäkoulutusta**: uudet käyttäjät tulee perehdyttää järjestämään arviointitehtävät yhteisesti sovitulla tavalla sekä arvioimaan ja tulkitsemaan suoritukset ja testien tulokset yhdenmukaisesti. Itse asiassa edellytys tehtävien käytölle on osallistuminen käyttäjäkoulutukseen, kuten todetaan toisaalla tässä raportissa (ks. s.6).

Toinen koulutustarve liittyy **kotoutumiskoulutuksen aikana tapahtuvaan formatiiviseen ja summatiiviseen arviointiin**. Koska formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin tavoitteet ovat jonkin verran erilaiset, koulutuksissa painottuvat osittain eri teemat. Opettajien kokemat arvioinnin haasteet kiteytyvät usein seuraaviin kahteen kysymykseen ja samalla huolenaiheeseen:

Arvioinko oikeita asioita?

Arvioinko samalla tavalla kuin muut opettajat?

Ensimmäisen kysymys liittyy arvioinnin validiuteen (perusteltavuuteen), joka on perinteisesti määritelty kysymykseksi siitä, mittaako käytetty testi tai muu arviointitapa niitä asioita, joita sen on tarkoitettukin mittavaan. Nykyaikaisempi versio validiuskysymyksestä keskittyy siihen, miten

perusteltuja arvioinnin tuloksista vedetyt johtopäätökset ovat. Jälkimmäisessä kysymyksessä on taas kyse arvioinnin yhdenmukaisuudesta (reliabiliteetista).

Validius on olennaista arvioinnissa olipa arvioinnin tarkoitus mikä tahansa, joten se on keskeinen haaste sekä formatiivisessa että summatiivisessa arvioinnissa - ja tietysti myös lähtötason arvioinnissa. Opettajan rooli tässä voi kuitenkin vaihdella riippuen siitä, kuka on vastuussa arviointivälineiden laatimisesta. Lähes aina opettaja on itse vastuussa formatiivisesta arvioinnista; hän päättää, mitä, miten ja milloin arvioi, kun hän tarvitsee tietoa oppijoista voidakseen suunnata omaa opetustaan, valitakseen sopivia harjoituksia, päättääkseen asioiden käsittelyjärjestyksestä ja etenemisnopeudesta. Hänellä on vain harvoin käytettävissään valmiita formatiivisen arvioinnin välineitä. Näin ollen opettaja on itse vastuussa siitä arvioiko hän 'oikeita asioita' eli asioita, jotka auttavat häntä ja opiskelijoita eteenpäin. Opettaja voi olla vastuussa summatiivisestakin arvioinnista, jos käytettävissä ei ole jonkun muun laatimia valmiita lopputestejä - ja vaikka olisikin, niin opettaja saattaa silti täydentää lopputestin antamaa informaatiota muilla tavoilla (esim. jatkuvalla arvioinnilla). Summatiivisen arvioinnin validius on siis usein opettajalle suuri haaste, etenkin sen takia, että tällaisen arvioinnin seuraukset opiskelijan kannalta ovat yleensä tärkeämmät kuin formatiivisessa arvioinnissa. Jos taas opettaja käyttää jonkun muun tahon laatimia summatiivisia lopputestejä, päävastuu niiden validiudesta on luonnollisesti testin laatineella taholla. Toki opettaja ja koulutuksen järjestäjä joka päättää käyttää ulkopuolisen tahon laatimaa testiä ottaa samalla osavastuun arvioinnin validiudesta.

Arvioinnin validiutta kehittävä ja ylläpitävä koulutus keskittyy tyypillisesti ainakin seuraavalaisiin kysymyksiin:

- mitä kielitaito ja kielen käyttötaito ovat?
- mitä ulottuvuuksia kielitaidossa on?
- mikä on oleellista kielellisen kommunikoinnin onnistumiselle?
- mikä on kielen perusteiden (sanasto, rakenteet) rooli kielen käytössä?
- mitä opetuksen perustana olevat opetussuunnitelmat sanovat kielitaidosta?
- mitä kielitaidon tasot ovat ja miten niitä voidaan määritellä?
- millaista kielitaitoa erilaiset kielitaidon arviointivälineet ja testitehtävät voivat mitata ja mitkä ovat niiden rajoitukset tässä suhteessa?
- ovatko käyttämäni arviointimenetelmät sopusoinnussa opetussuunnitelman, oppimateriaalien ja harjoitustehtävien kanssa?
- arvioinko sitä mitä opetan?
- millaiset arviointivälineet / tehtävät sopivat formatiiviseen arviointiin, mitkä taas summatiiviseen?
- millaista on hyödyllinen formatiivinen arviointi, millaista taas hyödyllinen summatiivinen arviointi?
- miten oma kielikäsitelmäni ja oppimis- ja arviointikokemukseni vaikuttavat tekemääni arviointiin; mitä asioita arvostan oppijoiden kielitaidossa?
- miten voin hyödyntää esim. itsearviointia, vertaisarviointia, portfolioa ja oppimispäiväkirjaa arvioinnissa?
- mitä mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa formatiiviselle arvioinnille?

Validiuden näkökulmasta keskeinen ero formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin välillä on niiden yksityiskohtaisuudessa. Formatiivinen tieto on hyödyllistä vain, jos se on tarpeeksi eriteltyä ja yksityiskohtaista - on siis tarpeen kerätä varsin paljon erilaista tietoa kunkin oppilaan osaamisesta, ja usein oppilaalle myös annetaan sen perusteella varsin yksityiskohtaista palautetta. Jos opiskelijoista on mahdollista saada laajempaa tietoa oppimisen taustalla vaikuttavista tekijöistä (esim. oppimismotivaatio, mahdolliset oppimisvaikeudet), tällainen tieto voi myös palvella opetusta ja

oppimista. Formatiivista tietoa täytyy kerätä tarpeeksi ajoissa opintojen aikana, jotta sitä voidaan hyödyntää opetuksen vielä jatkuessa. Summatiivinen tieto on puolestaan tiivistetymppää ja yleisluontoista: siinä ollaan kiinnostuneita yleiskuvan saamisesta (kielen)oppimisesta kokonaisuutena tai korkeintaan vain muutamaan isompaan alueeseen jaoteltuna (esim. puhuminen, kirjoittaminen, ymmärtäminen). Oppijan saama palaute voi olla yksi numero tai vastaava (esim. taitotaso) todistuksessa tai muussa vastaavassa raportissa. Summatiivinen tieto kootaan tyyppillisesti kurssin lopussa, koska sitä ei ole tarkoitukseen käyttäen hyödyksi opetuksessa - paitsi ehkä epäsuorasti seuraavan kurssin yhteydessä. Muun muassa tällaisia kysymyksiä tullaan koulutuksen aikana käsittelemään.

Toinen aiempaan kuvattu, opettajien usein esille tuoma huoli koskee arviointien yhdenmukaisuutta, **reliabiliteettia**: arvioivatko eri opettajat samalla tavalla ja ovatko eri oppilaitosten arviointilinjat verrannollisia keskenään? Tämä kysymys on oleellisempi summatiivisessa kuin formatiivisessa arvioinnissa, koska summatiivinen arviointi on yleensä kertaluonteista (sen tulosta on hankalampi jälkikäteen korjata) ja sen seuraukset ovat yleensä vakavampia opiskelijan kannalta (hän ei ehkä pääse siirtymään haluamallaan tavalla työelämään tai muihin opintoihin kotoutumiskoulutuksen jälkeen). Muilla opintoasteilla kuten peruskouluissa tehdyissä valtakunnallisissa tutkimuksissa on useaan otteeseen havaittu, että opettajien ja koulujen arvioinnit eroavat usein toisistaan, joskus selvästikin. On myös tyyppistä, että eri kouluissa syntyy erilaisia arviointilinjajoja, jotka ylittävät ainerajatkin - joissakin kouluissa arviointi on siis 'ankarampaa' useissa / kaikissa aineissa, toisissa taas 'lempeämpää', ja koulujen välinen ero voi olla kaksikin arvosanaa 4-10 -asteikolla (ks. esim. Ouakrim-Sovio 2013; ks. myös Ahola 2012). On siis hyvin todennäköistä, että kotoutumiskoulutuksenkin päättöarviointi vaihtelee kouluttajasta ja koulutuksen järjestäjästä toiseen.

Arvioinnin yhdenmukaisuus on erityinen haaste puhumisen ja kirjoittamisen arvioinnissa, koska niissä arviointi perustuu tavallisesti opettajan/arvioijan pakostakin jossain määrin subjektiiviseen näkemykseen oppijoiden osaamisesta. Puheen ja tekstin ymmärtämisen arvioinnissa yhdenmukaisuus nousee ongelmaksi silloin, kun eri opettajat tai oppilaitokset käyttävät erilaisia testejä / tehtäviä. Jos eri oppilaitoksissa on käytössä sama testistö, ongelmat yhdenmukaisuudessa rajoittuvat eri testiversioiden vertailtavuuteen ja mahdollisten vapaamuotoisten vastausten pisteytyksen yhdenmukaisuuteen.

Aikaisemmin kuvattu arvioinnin validiuteen kohdistuva koulutus pyrkii pääasiassa yhteisen, perustellun kielikäsitteilyn luomiseen. Tärkeää on lisäksi ymmärtää arviointimenetelmien ja arvioinnin tarkoituksen vaikutus siihen, millaista kielitaitoa on mahdollista ja tarpeen kulloinkin arvioida. Nämä kysymykset ovat tärkeitä myös arvioinnin reliabiliteetin parantamiseen tähtäävässä koulutuksessa: jos opettajat eivät kiinnitä huomiota samoihin asioihin opiskelijoidensa kielitaidossa, ei heidän arviointinsakaan voi olla vertailukelpoista. **Arvioinnin yhdenmukaisuutta kehittävässä koulutuksessa painotetaan tavallisesti validiuden lisäksi myös seuraavia asioita:**

- millä tekijöillä on vaikutusta arviointien yhdenmukaisuuteen?
- millä tekijöillä yhdenmukaisuutta voidaan parantaa?
- millaiset arviointiasteikot edesauttavat yhdenmukaista arviointia?
- mikä on suoritusmerkkin / maamerkkisuoritusten rooli arvioinnissa?
- miten saman oppilaitoksen opettajat voivat kehittää arviointiensa yhdenmukaisuutta?
- miten eri oppilaitokset voivat kehittää arviointiensa yhdenmukaisuutta?

Opettajien arviointikoulutuksen muoto tulee mitä todennäköisimmin olemaan **monimuotoinen**, olipa sitten kyse formatiivisesta tai summatiivisesta arvioinnista tai arvioinnin validiuden tai reliabiliteetin parantamisesta. Koska koulutuksen kohderyhmänä on työelämässä toimivat opettajat,

on luontevaa, että koulutukseen kuuluu sekä kontaktijaksoja että niiden välillä tehtäviä kokeiluja, joissa opettajat soveltavat kontaktipäivinä esille tuotuja asioita.

Lopuksi listaamme joitakin **toimenpide-ehdotuksia, jotka liittyvät kotoutumiskoulutuksen aikana tapahtuvan arvioinnin laadun kehittämiseen ja jotka voidaan toteuttaa lähimmän 1-3 vuoden aikana:**

- Selvitetään tarkemmin kotoutumiskoulutuksessa toimivien opettajien kielitaidon arviointikoulutustarpeet jonkin suhteellisen yksinkertaisen menetelmän avulla (esim. lyhyt verkkokysely ja muutaman eri oppilaitoksia edustavan opettajan haastattelu), jotta edellä hahmoteltu arviointikoulutus voidaan kohdistaa ja rajata tarkemmin
- Selvitetään arviointikoulutuksen rahoituksen vaihtoehtoja (esim. olisiko ESR-rahoitusta käytettävissä tarkoitukseen)
- Selvitetään arviointikoulutusta mahdollisesti järjestävien tahojen kiinnostus ja mahdollisuudet osallistua koulutuksen järjestämiseen (esim. OPH, Solki, Testipiste, muut oppilaitokset, ammatilliset järjestöt)
- Kannustetaan Koto-koulutusta tekeviä opettajia tekemään oman työnsä kehittämiseen tähtäävää tutkimusta (erilaiset toimintatutkimuksen muodot, omat jatko-opinnot)
- Pyritään tekemään yhteistyötä muiden Euroopan maiden vastaavien koulutusjärjestelmien kanssa opettajien täydennyskoulutuksessa ja aloittamaan yhteisiä kehittämis- ja tutkimushankkeita (tässä hyödynnetään mm. Solkin ja Testipisteen verkostoja ja aikaisempia hankkeita)

Katso tarkemmin käyttöönottokoulutuksesta ja täydennyskoulutuksesta liitteestä 5.

10 Tutkimus ja koulutus

Sivulla 19 todettiin, että Työ- ja elinkeinoministeriön Kotoutumisen osaamiskeskus ylläpitää tässä raportissa kuvatun uuden valtakunnallisen järjestelmän ydintoimintoja vuosittaisella rahoituksella. Rahoitus on tarkoitettu lähtötason arviointijärjestelmän ylläpitoon (mm. uusien testien laatimiseen, tulosten perusanalyysiin) ja järjestäjäverkoston laajentamiseen (mm. uusien käyttäjien koulutus). Laajemmalle tutkimus- ja koulutustoiminnalle on tarkoitus hankkia resursseja muista lähteistä. Seuraavassa luetellaan hankkeen aikana esille nousseita tutkimus- ja koulutustarpeita, jotka eivät suoranaisesti liity valtakunnallistettavaan järjestelmään, mutta jotka hyödyttäisivät kotoutumiskoulutusta laajemmin.

10.1 Tutkimusideat

Mahdollisia tutkimushankkeita on tullut esiin esimerkiksi hankkeen ohjausryhmän kokouksessa.

1) Testaukseen liittyviä tutkimuksellisia lähestymistapoja

- Impact study (testin/muiden koulutuksen aikaisten arviointien vaikutukset opetukseen, oppimiseen ym.) olisi tarpeen, koska sellaista on Suomessa tehty erittäin vähän
- Formatiiivinen arviointi kurssien aikana, pääsy lähtötason arviointien tuloksiin ja peilaus niihin
- Hitaan/perus/nopean polun oppijoita testattaisiin samantasoilla testeillä vuoden aikana; näkykö kehitys, lisäksi käyttäjäpalaute, jos saisi haastattelun omalla äidinkielellä tähän yhteyteen
- Miten kouluttajat suhtautuvat opiskelijoiden monikielisyyteen? Tehdäänpä johtopäätöksiä oppimisesta ja osaamisesta tämän pohjalta?

2) Pedagogiikkaan liittyviä tutkimuksellisia lähestymistapoja

- Eri polkujen pedagogiikan kehittäminen, esim. hitaan variaatio
- Miten hidas ja peruspolku eroavat toisistaan? Miten hitaan polun ja peruspolun oppija eroaa – liittyy myös opiskeluvaikeuksien kehittämiseen. (Huom. SFI Ruotsissa ei erottele hidasta ja peruspolkua toisistaan)
- Miten toimitaan pedagogisesti järkevällä tavalla, kun opettajalla ja opiskelijoilla ei ole yhteistä kieltä?
- Luku- ja kirjoitustaidottomat, joille suullisen kielitaidon omaksuminen vaikeaa: heidän tutkimuksensa voisi selvittää mm. sitä, miten fonologista muistia voitaisiin parantaa pedagogisilla ratkaisuilla

10.2 Opettajilta nousseet koulutustarpeet

Eryteisesti Testipisteen opettajahaastatteluissa nousi tarve täydennyskoulutukseen kotoutumiskoulutuksen opettajille:

- Funktionaalinen opetus
- Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet ja niiden suhde opetukseen
- Tarkkuus, kompleksisuus ja sujuvuus opetuksen näkökulmasta
- Ilmiökeskeinen opetus
- Eri polkujen pedagogiikka ja sen kehittäminen

10.3 Tutkimus- ja koulutusrahoitus

Mahdollisia lähteitä rahoitukselle voisivat olla mm.

- TEMin Kotouttamisen osaamiskeskus (mahdolliset uudet hankkeet tulevaisuudessa)
- Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksen haut, esim. Kotona Suomessa -toimenpidekokonaisuus
- Ruotsinkielinen järjestelmä: tarkastellaan mahdollisuuksia hakea rahoitusta ruotsinkielistä koulutusta tukevilta säätiöiltä, kuten Svenska kulturfonden ja Svenska litteratursällskapet

11 Lähtötason arviointi Ruotsissa (Tukholman alueella)

Solkin työryhmä vieraili Tukholmassa SFI-Centrumissa (svenska för invandrare), jossa maahanmuuttajat tekevät lähtötasotestin, ja kahdessa Tukholman kunnan SFI-oppilaitoksessa helmikuussa 2015. Tavoitteena oli tutustua tarkemmin lähtötasotestin toteuttamistapaan, oppilaitoksiin sijoittamiseen ja pedagogisiin ratkaisuihin. Testipisteen malliin on haettu esimerkkiä SFI-Centrumin toimintatavoista ja näin ollen niissä onkin paljon samaa. SFI-Centrumissa huomiota kiinnitti kuitenkin se, että asiakkaiden odotusajat kurseille olivat lyhyet, vain 2 – 3 viikkoa sekä se, että asiakkaille jäi runsaasti valinnanvaraa tietyn kurssin ja päivittäisen opiskeluajan suhteen. (Tarkemmin vierailusta liitteessä 4)

12 Lopuksi

Hankkeen aikana havaittiin, että maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen ohjaamisen aluksi järjestettävä kielitaidon lähtötason arviointi on Suomessa paikkakunnittain hyvin erilaista ja voi

saattaa arvioitavat eriarvoiseen asemaan. Hankkeen aikana tehdyissä kartoituksissa kävi ilmi, että eri toimijat (oppilaitokset, yritykset, ELY-keskukset) suhtautuivat lähtötason arvioinnin valtakunnallistamiseen erittäin myönteisesti, mutta jotkut heistä halusivat kuitenkin säilyttää arvioinnissa myös hyväksi havaitsemiaan paikallisia piirteitä. Myös toimijoiden tietotekniset valmiudet arvioinnin järjestämiseksi ovat hyvät, mikä tekee järjestelmän osien järjestämisen tietokoneella mahdolliseksi.

Todettiin myös, että koulutuksen aikaisen kielitaidon arvioinnin kehittämiseen on valtakunnallisesti kiinnostusta ja tarvetta. On syytä rahoittaa ja järjestää lähtötason arvioinnin testaajille ja kotoutumiskoulutuksen kouluttajille vähintään kaksipäiväistä koulutusta, jossa heidän arviointivalmiuksiaan kehitetään ja tuetaan.

Selvityksen pohjalta esitetään, että lähtötason arviointien valtakunnallistamiseen ryhdytään ripeästi ja tehdään ne toimenpiteet, joita se edellyttää ja jotka on esitetty tämän raportin alussa olevassa tiivistelmäosiossa.

LÄHTEET

Kirjallisuus:

Ahola, S. 2012. Yleisten kielitutkintojen laatijoiden käsityksiä kielestä ja tehtävien laadinnasta. Licensiaatintyö. Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40753>

Alderson, J.C. 2005. *Diagnosing Foreign Language Proficiency: The Interface between Learning and Assessment*. New York: Continuum.

Alderson, J C., Haapakangas, E-L., Huhta, A., Nieminen, L. & Ullakonoja, R. 2015. *Diagnosing Reading in a Second or Foreign Language*. London: Routledge.

Euroopan neuvosto 2003. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Helsinki: WSOY.

Hasselgreen, A., Carlsen, C. & Helness, H. 2004. *European Survey of Language Testing and Assessment Needs. Report: part one – general findings*. <http://www.ealta.eu.org/resources.htm>

Huhta, A. 2008. Diagnostic and formative assessment. Teoksessa Spolsky, Bernard & Hult, Francis (toim.) *Handbook of Educational Linguistics*. Blackwell. 469-482.

Huhta, A., Hirvelä, T. & Banerjee, J.. 2005. *European Survey of Language Testing and Assessment Needs. Report: part two - regional findings*. European Association for Language Testing and Assessment. <http://www.ealta.eu.org/resources.htm>

Luukka, M-R., Pöyhönen, S., Huhta, A., Taalas, P., Tarnanen, M. & Keränen, A. 2008. *Maailma muuttuu - mitä tekee koulu? Äidinkielen ja vieraiden kielten tekstikäytännöt koulussa ja vapaaajalla*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Ouakrim-Sovio, N. 2013. Toimivatko päättöarvioinnin kriteerit? Oppilaiden saamat arvosanat ja opetushallituksen oppimistulosten seuranta-arviointi koulujen välisten osaamiserojen mittareina. Raportti 2013:9. Helsinki: Opetushallitus.

Weir, C.J. 2005. *Language Testing and Validation. An Evidence-Based Approach*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Internet-lähteitä:

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2012. OPH. http://www.oph.fi/download/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf

Alkukartoituksen avuksi: http://www.tem.fi/files/32187/TEMjul_11_2012.pdf. 2012. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Alkukartoitus ja lähtötason arviointi Palapeli2-projektissa: http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/6991308/3_Loppuraportti_Kotoutumisen+palapeli_Alkukartoitus+ja+l%C3%A4ht%C3%B6tason+arviointi_liitteinen.pdf/fe7cb329-6558-48b4-99c5-84dae11c6353

Kotouttaminen.fi -verkkosivusto: <http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen>

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010): <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivusto: www.tem.fi

Valtioneuvoston asetus kotoutumisen edistämiseen liittyvästä alkukartoituksesta (570/2011): <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110570>

Muita lähteitä:

Ramboll: Testipisteen ulkoinen arviointi 2012.

Ruotsalainen, Jarno. Koulutusportti: Järjestelmän valtakunnallistamisen hanke 2014. Esitys Kielitaidon arvioinnin kehittäminen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa - selvityshankkeen ohjausryhmän kokouksessa 4.12.2014.

Liite 1. Selvityshankkeen työsuunnitelma

Kielitaidon arvioinnin kehittäminen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa - selvityshanke

Hankkeen koordinaattori Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus
Yhteistyökumppani Testipiste-konsortio (Axxell, Amiedu, Edupoli, Eiran aikuislukio)

Selvityshankkeen kesto: 1.3.2014 – 28.2.2015

Tässä kuvattavan hankkeen tarkoitus on suunnitella toimintaa, joka tähtää maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen lähtötasoarviointimallin valtakunnallistamiseen ja koulutuksen aikaisen kielitaidon arvioinnin kehittämiseen.

Selvityshankkeen päätavoitteet:

- selvittää nykyisen lähtötasoarvioinnin ja arviointimallin valtakunnallistamisen edellytykset ja laatia siihen liittyvä tarkempi suunnitelma ja mahdolliset hankehakemukset (ml. vaihtoehtoisia hahmotelmia toiminnan rahoituksesta tulevaisuudessa)
- kartoittaa ja sopia valtakunnallisessa lähtötasoarvioinnissa mukana olevat tahot ja heidän työjakonsa
- pohjustaa kotoutumiskoulutuksen aikana tarvittavan kielitaidon arviointiosaamisen sisällöllistä kehityssuunnitelmaa

Selvityshanke valmistelee laajempaa toiminta- ja hankekokonaisuutta, jota ryhdytään toteuttamaan vuoden 2014 jälkeen. Liitteessä 1 luetellaan laajemman hankekokonaisuuden pääsisällöt ja -tavoitteet. Tiivistäen voidaan sanoa, että laajempi kehitystoiminta keskittyy kahteen toisiinsa liittyvään pääalueeseen:

- 1) kotoutumiskoulutuksen ohjauksen välineenä tehtävä alkukartoitus ja siihen liittyvien testien laadun varmistaminen, edelleen kehittäminen ja mallin valtakunnallinen käyttöönotto kotoutumiskoulutuksessa ja
- 2) kotoutumiskoulutuksen aikana tapahtuvan kielitaidon arvioinnin kehittäminen, mikä samalla palvelee opettajien arviointiosaamisen kehittämistä.

Selvityshankkeessa toteutetaan seuraavat **lähtötasoarviointiin** liittyvät toiminnot:

- 1) laaditaan lähtötasoarvioinnin **valtakunnallistamissuunnitelma**, joka
 - a. kattaa sekä yleisten opiskeluvalmiuksien kartoituksen että kielitaidon lähtötason arvioinnin
 - b. kuvaa, mitä vaikutuksia arvioinnin valtakunnallistamisella on arviointijärjestelmän eri osiin ja vaiheisiin (esim. uusien tehtävien tarve, uusien arvioijien koulutus)
 - c. sisältää suunnitelman arviointien laadun varmistuksesta ja ylläpidosta (esim. yhteiset laatustandardit)

- d. kartoittaa alustavasti lähtötasoarviointien teknologiaratkaisuja; määrittelee arviointien järjestämisen vaatimuksia / ominaisuuksia teknologian näkökulmasta
- 2) suunnitellaan ja luodaan lähtötasoarvioinnin valtakunnallinen **järjestäjäverkosto** (periaatteet, yhteydenotot, sopimukset); verkosto kattaa sekä suomen- että ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta järjestäviä oppilaitoksia
 - 3) selvitetään **ruotsinkielisen** lähtötasoarvioinnin nykytila ja laaditaan suunnitelma sen kehittämiseksi
 - 4) laaditaan suunnitelma nykyisen lähtötasoarvioinnin (sekä opiskeluvälmiudet että kielitaito) toimivuuden **validoinniksi**
 - a. suunniteltavan validointitutkimuksen avulla selvitetään lähtötasoarvioinnin kykyä sijoittaa opiskelijat oikeantyyppisille kursseille ja kykyä ennustaa (erityisesti) kieliopintojen etenemistä
 - i. suunnitelmassa määritellään mm. ketkä osallistuvat tutkimuksen tekemiseen, miten olemassa olevaa aineistoa hyödynnetään tutkimuksessa, mitä uutta aineistoa mahdollisesti tarvitaan ja miten aineistot on tarkoitus analysoida

Kotoutumiskoulutuksen aikana tapahtuvaa kielitaidon arviointia pohjustetaan selvityshankkeessa seuraavalla tavalla:

Laaditaan alustava suunnitelma siitä, miten **oppimista tukevaa kielitaidon arviointia** toteutetaan, kehitetään ja niiden toimivuutta ja vaikutuksia oppimiseen kotoutumiskoulutuksen aikana tutkitaan (tarkemmin toiminta suunnitellaan omassa kehittämishankkeessaan / -hankkeissaan myöhemmin, mutta on tärkeää, että selvityshankkeessa aloitetaan yleisten suuntaviivojen hahmottelu tulevalle arviointien kehittämislle); alustava suunnitelma kattaa ainakin seuraavat alueet:

- miten opettajien suorittama jatkuva arviointia ja oppilaiden suorittama itse- ja vertaisarviointi käytetään kotoutumiskoulutuksessa
- miten oppilaille annetaan palautetta (muoto, painopisteet, ym)
- miten lähtötasoarvioinnin ja koulutuksen aikaisen arvioinnin voitaisiin muodostaa mielekäs jatkumo
- edellä mainittujen alueiden suunnitteluun liittyä olennaisena osana niitä koskevan aikaisemman tutkimustiedon kartoitus

Selvityshankkeen aikana laaditaan myös useampivuotinen suunnitelma lähtötasoarviointien ylläpitämislle ja sen vaatimalle rakenteelle ja hahmotellaan erilaisia vaihtoehtoisia malleja toiminnan rahoitukselle. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä Työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisryhmän kanssa ja siinä hahmotellaan mm. tulevaa yhteistyötä kotouttamisryhmän ja mahdollisten muiden tahojen kanssa. Hankkeen aikana laaditaan ESR-hankehakemus, mutta mahdollisesti myös muita hankehakemuksia, joiden avulla selvityshankkeen jälkeistä toimintaa voidaan toteuttaa.

Ehdotus työnjaosta selvityshankkeen aikana

	Solki	Testipiste-konsortio
Yleiset suunnittelutoimet:		
yleiskoordinaatio	X	
suunnitelma toiminnan ylläpitämiseksi ja rahoituksen hankkimiseksi (esim. ESR-hankehakemuksen laatiminen)	X	x
Lähtötasoarviointiin liittyvä suunnittelu:		
1) lähtötasoarvioinnin valtakunnallistamissuunnitelman laadinta (yhteistyössä ministeriön kotouttamisryhmän kanssa)	x	X
• valtakunnallistamisen vaikutusten arviointi	x	X
• laadun varmistussuunnitelma	X	x
• lähtötasoarviointien teknologiaratkaisujen alustava kartoitus	X	
2) lähtötasoarvioinnin valtakunnallisen järjestäjaverkoston suunnittelu (periaatteet, yhteydenotot, sopimukset)	X	x
3) suunnitelma ruotsinkielisestä lähtötasoarvioinnista	X	x
4) suunnitelma nykyisen lähtötasoarvioinnin (sekä opiskeluvälmiudet että kielitaito) toimivuuden tutkimuksesta	X	x
Kotoutumishankkeen aikana tapahtuvan kielitaidon arvioinnin alustava suunnittelu:		
Oppimista tukevan kielitaidon arvioinnin alustava suunnittelu	X	x
• jatkuva ja itse- / vertaisarviointi, palaute	X	x

X-päävastuu

x-yhteistyö

Suunnitteluhankkeen työsuunnitelma vuodelle 2014

Maalis-toukokuu 2014

- projektin järjestäytyminen (ml. tutkijatohtorin palkkaaminen, muiden Solkissa ja Testipisteessä projektiin liittyvien henkilöiden ensimmäiset tapaamiset)
- hankkeen sisällön ja tavoitteiden tarkentaminen; tarkemman työsuunnitelman laatiminen
- ohjausryhmän kokoaminen ja ensimmäinen kokous
- lähtötasoarvioinnin valtakunnallisen järjestäjaverkoston suunnittelu ja ensimmäiset yhteydenotot järjestäjiin
- selvitetään ruotsinkielisen lähtötasoarvioinnin nykytila
- aloitetaan lähtötasoarviointiin liittyvien teknologivaihtoehtojen kartoittaminen

Kesä-syyskuu 2014

- järjestäjäverkoston kokoaminen jatkuu (ml. vierailuja verkoston jäsenorganisaatioihin)
- aloitetaan nykyisen lähtötasoarvioinnin (sekä opiskeluvalmiudet että kielitaito) toimivuuden validointisuunnitelman laatiminen
- aloitetaan ruotsinkielisen lähtötasoarvioinnin kehittämissuunnitelman laatiminen

Loka-joulukuu 2014

- ohjausryhmän toinen tapaaminen
- jatketaan aikaisemmin aloitettujen kehittämissuunnitelmien laatimista ohjausryhmän palautteen perusteella
- tarvittaessa muokataan suunnitteluhankkeen loppukuukausien toimintasuunnitelmaa ohjausryhmän palautteen perusteella
- jatketaan tarvittaessa järjestäjäverkoston täydentämistä

Tammi-helmikuu 2015

- lähtötasoarvioinnin valtakunnallistamiseen liittyvän konkreettisen toteutussuunnitelman viimeistely
- laaditaan esitys lupaavimmista teknologiavaihtoehdoista, joille lähtötasoarviointi voisi ainakin osittain perustua (niiden tarkempi arviointi ja mahdolliset kokeilut ym tapahtuvat vasta selvityshankkeen jälkeen)
- kotoutumiskoulutuksen aikaisen kielitaidon arvioinnin alustavan suunnitelman viimeistely ja suunnitelma siihen liittyvän kehittämistoiminnan käynnistämisestä suunnitteluhankkeen jälkeen
- edellisiin kohtiin sisältyy arvioita siitä, millaisia henkilö- ja taloudellisia resursseja lähtötasoarvioinnin valtakunnallistaminen ja ylläpito edellyttää, samoin kuin siitä, millaisia resursseja koulutuksen aikaisen arvioinnin kehittäminen edellyttää
- suunnitteluhankkeen aikana laaditaan mahdollisesti yksi tai useampia hankehakemuksia, jotka palvelevat hankkeen toista tai molempia osa-alueita (valtakunnallistaminen, arvioinnin kehittäminen)

Alustava resurssihakemotelmä

Olemme arvioineet, että selvityshankkeen kaikkien edellä kuvattujen osien toteuttaminen onnistuu hyvin, jos käytettävissä on seuraavat henkilöresurssit (tarkempi erittely oheisessa hankkeen budjetissa):

Soveltavan kielentutkimuksen keskus: yksi post doc -tasoinen kokopäiväinen tutkija ja yksi osapäiväinen tutkimusapulainen hankkeen keston ajan. Lisäksi muiden keskuksen henkilöiden työtä tarvitaan hankkeen koordinointiin ja ohjaukseen.

Testipiste: yhden henkilön työpanos lähes täysipäiväisenä hankkeen ajaksi (käytännössä tämä jakautuisi useamman henkilön kesken riippuen toiminnasta).

Ohjausryhmä

Selvityshankkeessa työskentelevien tueksi perustetaan ohjausryhmä, jossa on edustajia Solkin ja Testipisteen lisäksi mm. Työ- ja elinkeinoministeriöstä (ml. kotouttamisryhmä) ja Opetushallituksesta. Ohjausryhmä tai sen osia tapaa hankkeen työntekijöitä tarpeen mukaan, mutta ainakin kahdesti vuoden aikana: hankkeen alussa ja syksyllä 2014, kun hankkeen työ on jo pitkällä, mutta ei vielä niin loppuvaiheessa etteikö sitä voitaisi tarvittaessa suunnata vielä uudestaan.

Liite 1

Alustava luettelo niistä arvioinnin kehittämistavoitteista, joita nyt haettavalla selvityshankkeella pohjustetaan

Kotoutumiskoulutuksen lähtötasoarviointi:

- lähtötasoarviointi valtakunnallistetaan (ml. yleisten opiskeluvalmiuksien kartoitus ja kielitaidon lähtötason arviointi)
- arviointien järjestäjäverkosto perustetaan / vahvistetaan
- lähtötasoarviointimalli laajennetaan myös ruotsinkieliseen kotoutumiskoulutukseen
- lähtötasoarviointit validoidaan
- arvioidaan erilaisia teknologiavaihtoehtoja lähtötasoarviointien järjestämiseksi; valitaan sopiva ja laaditaan suunnitelma ja aikataulu lähtötasoarviointien digitoimiseksi; digitointi toteutetaan

Kotoutumiskoulutuksen aikainen kielitaidon arviointi:

- jatkuvan ja itse- / vertaisarvioinnin kokeiluja ja käyttöönotto
- palautejärjestelmien kehittäminen
- arviointi- ja palautejärjestelmien teknologiaratkaisujen suunnittelu ja asteittainen käyttöönotto
- systemaattinen alkukartoituksen osuvuuden monitorointi
- opettajien arviointia koskevaa täydennyskoulutusta eri muodoissaan

Koska kysymyksessä on valtakunnallinen hanke, johon kuuluu myös ruotsi toisena kielenä yhteistyökumppaneina ja kokeiluihin osallistuvina tahoina voi toimia useitakin sellaisia oppilaitoksia ja hankkeita eri puolilta Suomea, jotka ovat mukana kotoutumiskoulutuksessa.

Liite 2.

Suunnitteluhankkeen budjetti (erillisenä dokumenttina)

Liite 2. Selvityshankkeessa mukana olleet tahot ja henkilöt

Selvitys toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen (Solki) ja aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus Testipisteen kanssa. Selvityksessä olivat mukana:

Professori Ari Huhta, Solki
Yliopistotutkija Heidi Vaarala, Solki
Projektitutkija Sari Ohranen, Solki
Koulutuspäällikkö Kristel Kivisik, Testipiste
Lähtötason arvioinnin koordinaattori Marja Feller, Testipiste
Kielitaidon arvioija Elina Stordell, Testipiste
Kielitaidon arvioija Heidi Husa, Testipiste
Kielitaidon arvioija Eveliina Sirkeinen, Testipiste
Kielitaidon arvioija Henna Vikman, Testipiste
Yksikönjohtaja Merja Vannela, Axxell

Selvityshankkeessa työskentelevien tueksi perustettiin ohjausryhmä, jossa oli edellä mainittujen Solkin ja Testipisteen edustajien lisäksi:

Erityisasiantuntija Jaana Suokonautio, työ- ja elinkeinoministeriö
Erityisasiantuntija Sari Haavisto, työ- ja elinkeinoministeriö
Opetusneuvos Leena Nissilä, Opetushallitus
Kouluttaja Helena Kalevo, Tampereen Aikuiskoulutuskeskus
Invandrarkoordinator Ann-Jolin Grüne, Helsingfors stads svenska arbetarinstitut
Tutkimuskoordinaattori Sari Ahola, Solki

Muut ohjausryhmän toiminnassa mukana olleet tai muuten konsultoidut henkilöt olivat:

Ylitarkastaja Susanna Piepponen, työ- ja elinkeinoministeriö
Projektikoordinaattori Jarno Ruotsalainen, Uudenmaan ELY-keskus
Johtaja Tarja Nikula, Solki
Professori Sari Pöyhönen, Solki
Professori Maisa Martin, Jyväskylän yliopisto
Yliopistonlehtori Minna Suni, Jyväskylän yliopisto
Tutkijatohtori Marja Seilonen, Jyväskylän yliopisto
Yliopistonopettaja Nina Reiman, Jyväskylän avoin yliopisto

Liite 3. Analyysi valtakunnallistettavan arviointimallin nykytilanteesta ja kehittämistarpeista

Seuraavassa kuvataan tarkemmin Testipisteessä tehtyä laadunvarmistustyötä eli miten nyt valtakunnallistettava testausmalli on luotu ja kehitetty ALTE:n laadunvarmistuksen standardien mukaan ja millaista kehittämistä jatkossa tarvitaan.

1. Testien kehittäminen ja tehtävien laadinta

Lähtötasoarvioinnin kehittämisprojektin jälkeen testin edelleen kehittämistä ovat tehneet pääosin samat henkilöt kuin projektin aikana. Kaikki kehitystyössä mukana olevat ovat suomi toisena kielenä -opettajia, joilla on vuosien kokemus sekä kotoutumiskoulutuksesta eri koulutuspoluilla ja osin lukutaitokursseilla. Kaikki ovat toimineet Testipisteessä 2–4 vuotta ja kouluttautuneet tänä aikana kielitaidon arviointiin. Kaikki testaajat ovat myös säilyttäneet kiinteän yhteyden kotoutumiskoulutukseen osallistumalla omien oppilaitostensa toimintaan ja opettamalla kotoutumiskoulutuksen ryhmissä. Tämä kokemus on kehitystyön edellytys. Testipisteen varahenkilöt toimivat opettajina ja osallistuvat testaukseen, kriteerityöhön ja standard settingeihin, mikä lisää kontaktipintaa opetukseen.

Suomen kielen testeistä on projektin jälkeen laadittu 1-2 uutta testiversiota vuodessa. Testiversiot syntyvät yhteydessä käytännön testaustyöhön. Alkutestin yleiskuvausta ja osakokeiden kuvauksia on uudistettu ja täsmennetty ja tehtäväkuvauksen muotoa yhtenäistetty. Eurooppalaisen viitekehityksen yleisluontoisia taitotasokuvauksia on täsmennetty mm. kognitiivisten ja kontekstuaalisten tekijöiden osalta (vrt. Weir 2005) sen tiedon varassa, jota tehtävien laadinta ja käyttö on tuottanut, mikä parantaa testauksen luotettavuutta ja osuvuutta. Tuottamistaitojen kriteerien uudistaminen on aloitettu (4 kriteerin analyttiset asteikot, ja ns. +-tasot) ja ymmärtämistaitojen asteikkojen validointityö on aloitettu. Vaativampien (B2) tuottamistaitojen tehtävien laadinta on aloitettu. **Jatkossa** kaikkia tehtäviä ja kriteereitä olisi syytä tarkastella paitsi tilastollisesti, myös laadullisesti.

Opiskeluvalmiuksien testeistä on projektin jälkeen laadittu kahdet uudet testiversiot. Rakenteellisen hahmottamisen testiä on pilotoitu sähköisenä 300 testattavalla. Tuloksia verrattiin edeltävän vuoden saman ajanjakson paperilla tehtyihin testeihin, ja ne olivat hyvin samansuuntaiset. Jatkossa olemassa olevat testiversiot sähköistetään ja analysoidaan tilastollisesti, jonka jälkeen uudet versiot kootaan osiopankkiperiaatteella. Ääneen lukemisen testin tekstiä on kehitetty edelleen lukutaitotestaajien avustuksella. Ääneen lukemisen ja sanelun arviointiin on kehitetty tarkat tehtäväkohtaiset kriteerit.

Keskeinen osa alkutestin osuvuutta on, että testattava nähdään kielenoppijana ja että hänen tilanteensa arvioidaan kokonaisuutena (ei esimerkiksi pelkän kielitaidon tason mukaan). Testin tavoitteena on testattavan osaamisen mahdollisimman tarkka ja monipuolinen kartoittaminen jatkosuunnitelman tekemiseksi. Testattava nähdään aktiivisena toimijana ja hänet osallistetaan päätöksentekoon. Osallistujan henkilökohtaiset tavoitteet vaikuttavat keskeisesti ohjauspäätökseen. Osallistujalla on oikeus saada ohjausta ja palautetta suoriutumisestaan testipäivän aikana ja sen jälkeen. Tavoitteena on, että testattavalle muodostuisi kuva omasta osaamisestaan ja realistinen käsitys omista mahdollisuuksistaan ja tavoitteistaan. Tässä mielessä testaukseen sisältyy formatiivisen arvioinnin näkökulma.

Testiteknisesti arvioinnin osuvuudesta ja luotettavuudesta on pyritty huolehtimaan niillä keinoin, jotka nykyisillä resursseilla ovat mahdollisia. Testien ja tehtävien validius perustuu huolelliseen

suunnitteluun, koekäyttöön, muokkaukseen ja analysointiin. Testauksen reliabiliteetista on pyritty huolehtimaan valitsemalla toistettavia tehtävätyyppejä, laatimalla keskenään samansisältöisiä testiversioita, jolloin suoritukset ovat keskenään vertailukelpoisia, sekä standardoimalla testipäivän menettelyjä (lisää alla). Testien aihepiirit ja sisällöt on valittu siten, että ne eivät vaadi erityisalojen tuntemusta tai suosi tietyn tyyppisiä testattavia; kokemus opiskelusta tosin väistämättä edesauttaa testistä selviytymistä. Laadunvarmistukseen liittyy tehtävänlaatija-testaajien kohderyhmän tuntemus sekä kiinteä yhteys koulutukseen, johon testillä ohjataan. Oppilaitosten palautteen (vuotuiset kyselyt sekä yksittäiset palautteet pääkaupunkiseudun kouluttajilta) perusteella ohjaus toimii käytännössä pääosin hyvin ja testeillä kyetään ennustamaan testattavien menestystä koulutuksessa. **Jatkossa** osuvuutta olisi hyvä selvittää laajemman validointitutkimuksen keinoin.

Testissä on käytössä joitakin erityisjärjestelyjä: Testi on mahdollista tehdä paperilla ja isotekstisenä versiona, testissä on mahdollista kirjoittaa koneella ja testi on mahdollista tehdä erillisessä tilassa. **Jatkossa** erityisjärjestelyjä on syytä kehittää edelleen.

2 Testin järjestäminen

Testin järjestämisen käytännön yksityiskohtia ja tarvittavia resursseja on kuvattu pääosin testioppaassa ja käytännön kysymyksiä mm. testin soveltamisesta pienempien volyymien alueilla on lisäksi käyty läpi käyttäjäkoulutuksissa.

Tähän asti testin ovat voineet saada käyttöönsä kotoutumiskoulutuksen järjestäjät tai paikalliset testauskeskukset, jotka käyttävät testiä kotoutumiskoulutukseen ohjaamiseen. Pääsy testimateriaaleihin on järjestetty Dropbox-pilvipalvelun kautta. Testin saaminen on edellyttänyt käyttäjäkoulutukseen osallistumista. Aluksi käyttöön on annettu 1-2 testipakettia, ja testin käytöstä on annettu palautetta Webropol-kyselyssä. Mikäli testi on soveltunut alueen tai organisaation tarpeisiin ja sitä on käytetty asianmukaisesti, testin järjestäjä on saanut käyttöönsä loput vuosina 2010-2013 laaditut testipaketit.

Yhteistyöstä on solmittu kirjallinen sopimus, joka on voimassa organisaation lähtötasotestauksen hankintasopimuskauden. Testien käyttäjistä on ylläpidetty käyttäjärekisteriä. Uusien testinkäyttäjien koulutuksia on järjestetty säännöllisesti. Aloittavat käyttäjät ovat saaneet tarvittaessa neuvontaa sähköpostitse tai puhelimitse. Arvioijana toimiminen on edellyttänyt huolellista perehtymistä testin käyttöön, suomen kielen opettajan pätevyyttä ja kokemusta kotoutumiskoulutuksen suomen kielen opettamisesta. Muutoin testin tarkoituksenmukaista käyttöä ei käytännössä toistaiseksi pystytä varmistamaan. **Jatkossa** on syytä luoda pätevyyskriteerit testin käyttäjille sekä testaustoiminnan kilpailutuksiin kriteerit laadukkaana arviointitoiminnan tunnistamista varten (huom. ehdotus näiksi kriteereiksi esitetään tässä raportissa, ks. luku 4.2). Lisäksi on selvitettävä, onko käyttäjäkoulutukseen mahdollista lisätä seurantajakso, jolla testin käyttöönottoa tuetaan paikan päällä. Vuotuiset valtakunnalliset tapaamiset lähtötason arvioinnin järjestäjille olisivat hyvä keino arviointilinjan hakemiseen, käytäntöjen jakamiseen ja palautteen/kehitystoiveiden antamiseen testin kehittäjille. Testiin osallistujia informoidaan testauksen tarkoituksesta ja testipäivän kulusta sekä haastattelussa että erikielisin ennakkomateriaalein (kutsukirje, infot verkkosivuilla). Testattavalta pyydetään lupaa aineiston käyttöön ja hänelle kerrotaan mahdollisuudesta saada palautetta testistä. Tarvittaessa testi on mahdollista uusida. **Jatkossa** on huolehdittava siitä, että testattavan oikeusturva toteutuu riippumatta siitä, missä ja milloin alkutesti tehdään. Samoin kertyvien aineistojen arkistoinnin ja käytön kysymyksiä on mm. käyttäjäkoulutuksissa pohdittava. Lisäksi olisi syytä selvittää mahdollisuuksia antaa palautetta testattavalle ja hyödyntää testauksen tuloksia tehokkaammin oppimisen alkuvaiheessa.

Testaustoimintaa on tehty kiinteässä yhteistyössä Koulutusportti-järjestelmän ja TE-toimiston kanssa. Sekä TE-hallinnon että koulutuksen järjestäjien kanssa on pidetty säännöllisiä yhteistyöpalavereja ja oppilaitoksilta on kerätty palautetta suositusten osuvuudesta.

Testipisteessä malliin ollaan integroimassa Lähtöruutu-projektin mallin mukainen lukutaidon testaus kevään 2015 aikana, jolloin TE-toimiston virkailijan ei tarvitse arvioida lukutaitokartoituksen tarvetta. Myös lukutaitokartoituksen valtakunnallisen yhdenmukaisuuden tarvetta on syytä arvioida jatkossa.

3 Suoritusten arviointi

Arvioinnin luotettavuutta ja testattavien tasavertaisuutta edistää keskitetty testausjärjestelmä, vakioitu menettely ja Testipisteen riippumattomuus oppilaitoksista. Vakituiset testaajat ovat perehtyneet arviointiin ja tekevät jatkuvasti yhteistyötä niin testien kehittämisessä kuin testisuoritusten arvioinnissa ja maamerkkisuoritusten valinnassa, mikä edesauttaa jaetun taitokäsityksen syntymistä ja arviointilinjan yhdenmukaisuutta. Testisuoritusten arviointi ja ohjauspäätökset perustuvat kriteereihin. Testin toistettavuuden varmistamiseksi tehtävyytpejä on pyritty valitsemaan siten, että suoritukset ovat helposti arvioitavissa ja vertailukelpoisia (esim. sähköiset hahmottamisen ja ymmärtämistaitojen testit ja monivalintakysymykset). Testeihin on vastausavaimet ja arviointiohjeet. Pisterajat on asetettu standard setting -menettelyllä, johon kaikki testipisteläiset ovat perehtyneet. Puhumisen ja ääneen lukemisen suorituksia tallennetaan säännöllisesti. Sekä yksittäisiä suorituksia (lukeminen, sanelu, puhuminen, kirjoittaminen) että koulutussuosituksia kaksoisarvioidaan. **Jatkossa** on tarpeen kehittää kaksoisarvioinnin järjestelmä ja seurata arviointilinjaa tilastollisin analyysin. Valtakunnallistamisen yhteydessä on syytä kehittää toimintamalleja, jotka auttavat uusia testaajia seuraamaan ja ylläpitämään arviointilinjaa.

4 Testin analysointi ja seuranta

Testipisteen testien pilotointeja ja tilastoanalyysieja koordinoi yksi vastuuhenkilö, joka on Testipisteen vakituinen testaaja. Hän vastaa aikatauluista, määristä, aineiston keräämisestä, datan käsittelystä, tilastollisesta analyysistä ja prosessin dokumentoinnista. Ymmärtämistaitojen testisuorituksia kerätään kolmessa vaiheessa: esipilotoinnissa, osiopilotoinnissa sekä testikokonaisuuksien pilotoinnissa. Esipilotointiaineisto kerätään oppilaitoksista, ja se koostuu muutamasta eri polkujen ja taitotasojen ryhmästä. Aineistoa tarkastellaan pääasiassa laadullisesti (esim. ohjeiden ymmärrettävyys). Suorituksia tarkastelevat kyseisen testin tehtäviä laativat testaajat. Esipilotointiä ei ole pakko järjestää, mikäli pilotointikierroksessa ei ole mukana yhtään uutta tehtävää. Osiopilotointiaineisto (n. 300 suoritusta/koe) kerätään otoksilla Testipisteessä mukana olevista oppilaitoksista. Osiopilotointiaineisto analysoidaan tilastollisesti, jolloin saadaan osiokohtaista tietoa mm. osioiden suhteellisesta vaikeustasosta, erottelukyvystä ja sisäisestä johdonmukaisuudesta. Analyysitulosten tulkinnasta vastaavat tehtävien laatijat osakokeittain, ja päätökset muokattavista ja poistettavista osioista tehdään kaikkien tehtävänlaatijoiden kesken. Testikokonaisuuksien pilotoinnit tehdään Testipisteen alkutestausaineistosta (n. 350 suoritusta/koe). Haasteellista on vaikeampien testien pilotointi, koska valtaosa testattavista on (lähes) vasta-alkajia ja aineistoa kertyy hitaasti.

Jatkossa myös rakenteellisen hahmottamisen testit analysoidaan. Ymmärtämistaitojen testien toistettavuutta voidaan tutkia keräämällä vertailukelpoisia otoksia eri testiversioista ja vertaamalla analyysin tuloksia aiempiin. Yhdistämällä testitulokset testattavien taustatietoihin olisi mahdollista selvittää esim. sukupuolen, äidinkielen tai koulutustaustan vaikutusta testistä suoriutumiseen. Testimallin levitessä valtakunnallisesti olisi erityisen tärkeää edelleen selvittää testin vaikutuksia (impact) sidosryhmiin ja sidosryhmien näkemyksiä testistä ja tunnistaa mahdollisia muutostarpeita. Arviointitietoisuuden ja -osaamisen levittäminen sidosryhmille on myös keskeistä.

Liite 4. SFI-vierailu/ Tukholma

Solkin työryhmä vieraili SFI-Centrumissa (svenska för invandrare), jossa maahanmuuttajat tekevät lähtötasotestin, ja kahdessa Tukholman kunnan SFI-oppilaitoksessa 9.-11.2.2015. Tavoitteena oli tutustua tarkemmin lähtötasotestin toteuttamistapaan, oppilaitoksiin sijoittamiseen ja pedagogisiin ratkaisuihin. Vierailukohteiksi valikoituivat seuraavat paikat:

ma 9.2. klo 9.15 – n. 15.00
SFI-Centrum (lähtötasotestaus)
johtaja Lena Isaksson,
pedagogi Beatrice Lauper Åhmark
pedagogi Tommy Johansson

ti 10.2. klo 9.00 - 13.00
SFI Västerort, Tensta
apulaisrehtori Angela Rahimi
opettaja Leonora Lippig Singewald

ke 11.2. klo 8.30 - n. 11.00
SIFA - Stockholms intensivsvenska för akademiker
koulutusjohtaja Metta Stiernstedt

SFI-Centrumissa asiakas tuli testauksen aluksi pedagogin tekemään kartoitukseen, jossa keskusteltiin siitä, kuinka kauan hän on ollut Ruotsissa, tehtiin alustava ruotsin osaamisen kartoitus, keskusteltiin koulutustaustasta, muiden kielten osaamisesta ja muista edellytyksistä opiskelulle. Sen jälkeen asiakas teki kielitestin, jonka tehtyään hän palasi pedagogin luo saadakseen testin tulokset ja oppilaitoksen määrittämistä varten. Asiakkaan vastaanottava oppilaitos näkee myös kaikkien osatestien tulokset.

SFI-Centrumissa huomioita kiinnittivät seuraavat testaukseen liittyvät seikat. SFI-testissä ei ole varsinaista oppimisvalmiuksia testaavia osioita. Testin alussa oli "esitesti", jonka perusteella kone valitsi pistemäärän mukaan testin tekijälle sopivan testin; helpon, keskitasoisen tai vaikean. SFI-Centrumissa oli havaittu, että esitestin ei pitäisi testata kielioppia, vaan mieluummin sanastoa, jonka hallinta kertoisi enemmän testattavan kielitaidosta. Testien laadinnassa on pyritty temaattisiin kokonaisuuksiin. Kuuntelutestit olivat autenttisia keskusteluja, joissa keskustelijoille oli annettu aihe, josta heidän tuli keskustella, mutta heidän käytössään ei ollut kirjoitettua skriptiä. SFI-Centrumissa ei ole käytössä useita testiversioita.

Vierailulla havaittiin, että lähtötasotestiä ei ole valtakunnallistettu, vaan se on kuntakohtainen, näin ollen Tukholman alueella on käytössä oma testi eikä muiden kuntien käytännöistä ole tietoa. Tiedonsiirto on ongelmallista sellaisissa tapauksissa, joissa asiakas tulee Tukholmaan toisesta kunnasta. Vierailulla havaittiin myös, että vaikka testiä laaditaan yhdessä Tukholman yliopiston kanssa, siitä ei kerätä aineistoa tutkimusta varten.

Tukholman SFI-Centrumissa asiakkaat saavat testistä tulokset mukaansa samana päivänä, jona heidät on testattu. Suomessa tulosten saattaminen asiakkaiden käyttöön vaihtelee hyvin paljon: asiakas saa ne joissakin paikoissa kirjeitse, joissakin pyytäessään ja joissakin ei ollenkaan.

Asiakkaille tarjotaan tiettyjä oppilaitoksia testin perusteella, mutta heille jää mahdollisuus valita useista tarjotuista oppilaitoksista ja kursseista. Valinnanvapaus korostuu myös siten, että

kurssitarjonnassa on aamupäiväkursseja, iltapäiväkursseja, iltaja- ja viikonloppukursseja sekä etäkursseja. Opiskelupaikan saanti on huomattavan nopeaa Suomeen verrattuna, opiskelija saattoi aloittaa kurssin 2 – 3 viikon kuluttua testauksesta. Koulutukseen osallistuminen on joustavaa: jos asiakas saa töitä kurssien välissä, hän voi palata koulutukseen ongelmitta työjakson jälkeen. Kun hän on opiskellut noin 3 000 tuntia, hänen kanssaan keskustellaan ja pohditaan uusia tapoja jatkoa varten.

Asiakkaat sijoittuvat kolmelle polulle, jotka on nimetty Studieväg 1, Studieväg 2 ja Studieväg 3. Studieväg 1:llä opiskelevat lyhyen koulutustaustan (0 – 3 vuotta) omaavat opiskelijat ja sellaiset, jotka eivät ole käyneet kotimaassaan koulua lainkaan. Studieväg 2: lla opiskelevilla on yleensä peruskoulutausta kotimaastaan tai muutoin hankittu kirjoitus- ja lukutaito. Studieväg 3:lle ohjataan opiskelijat, joilla on lukiotausta tai jotka ovat opiskelleet akateemisen ammatin kotimaassaan. Eniten asiakkaita ohjataan opintopoluille kaksi ja kolme. Polun tai kurssin vaihtamista ei pidetty ongelmallisena, päinvastoin se kertoo vastaanottavan koulun aktiivisuudesta ja valmiudesta tunnistaa opiskelijan tarpeet.

Oppilaitokset ovat erikoistuneet eri opintopolkuihin. Ensimmäinen vierailukohteemme (SFI Västerort) oli erikoistunut vähän koulutettujen ja luku- ja kirjoitustaidottomien opettamiseen, toinen taas akateemisten maahanmuuttajien opettamiseen (SIFA). SFI Västerortissa keskeiseksi teemaksi nousi luku- ja kirjoitustaidottomien somalinaisten opetus, jossa he oppivat kirjoittamaan ja lukemaan sekä omaa äidinkieltään että ruotsia. Opetus oli toteutettu niin, että aamulla ruotsin tunnilla oli läsnä sekä ruotsi toisena kielenä -opettaja että oman äidinkielen opettaja, jonka tehtävänä oli toimia eräänlaisena ”kulttuuritulkkina”, ei siis ruotsinkielisen opetuksen somalintajana. Iltapäivällä osa naisista jäi opiskelemaan ruotsalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään, terveyteen sekä vanhemmuuteen liittyviä teemoja omalla äidinkielellään. Toiminta perustui pitkään kokeiluhankkeeseen ja sitä pidettiin onnistuneena tapana opettaa niin omaa äidinkieltä kuin ruotsiakin.

Keskeistä oppilaitoksen kielenopetuksessa on myös kielen ja sisällön opiskelun yhdistäminen sekä yhteistyö lähiön työtorin (”jobbtorget”) kanssa, jota kautta opiskelijat pääsevät tutustumaan työpaikkoihin ja saavat töitä.

Toisessa vierailukohteessa opetetaan ruotsia akateemisille ensin kaikille yhdessä ja sitten eriytyen niin, että 1) pedagogeille, 2) insinööreille & arkkitehdeille ja 3) ekonomieille, juristeille ja yhteiskuntatieteilijöille tarjotaan omia kurssejaan, joiden aikana opitaan kieltä ja luodaan verkostot oman ammatin edustajiin. Edellytyksenä kurssille pääsyyn on se, että asiakas on oleskellut Ruotsissa enintään kolme vuotta ja että hän hallitsee englannin lukiotasoisesti. Opetus johdantokursseilla oli nopeaa, kielioppipainotteista, mutta myös vuorovaikutusta harjoittavaa.

SFI-koulutusten aikana voidaan suorittaa kansallisia kielikokeita.

Liite 5. Koulutussuunnitelmat

A) Käyttöönottokoulutus

Testipisteen järjestämä testin käyttöönottokoulutus on ollut 1-2 päivän mittainen ja toteutustapaa on tarkoitus jatkaa myös valtakunnallisessa järjestelmässä. Ensimmäisenä päivänä käydään läpi testin tarkoitus ja sen järjestäminen yksityiskohtia myöten sekä arvioidaan yhdessä esimerkinomaisesti muutamia suorituksia. Toisena päivänä seurataan käytännön toimintaa Testipisteessä. Käytännön syistä ensimmäiseen päivään voi osallistua isompi joukko (esimerkiksi useampi opettaja samasta oppilaitoksesta), kun taas seurantapäivään ei mahdu mukaan kuin muutama testausmallin opettelija. Seurantapäivänä koulutettavat näkevät koko päivän vastaanotosta haastatteluun ja testeihin. He seuraavat muutamia haastatteluja ja saavat tutustua suomen kielen testeihin luokassa. Päivän päätteeksi on mahdollisuus keskustella päivän annista ja kysyä kysymyksiä. Seurantapäivä konkretisoi ja palauttaa hyvin mieleen sen, mitä ensimmäisen luentotyypin päivän aikana on käyty läpi.

Seurantapäivänä koulutettavien ohjaus työllistää Testipisteessä yhden ihmisen, joten tämä on huomioitava valtakunnallisten koulutusten resursoinnissa.

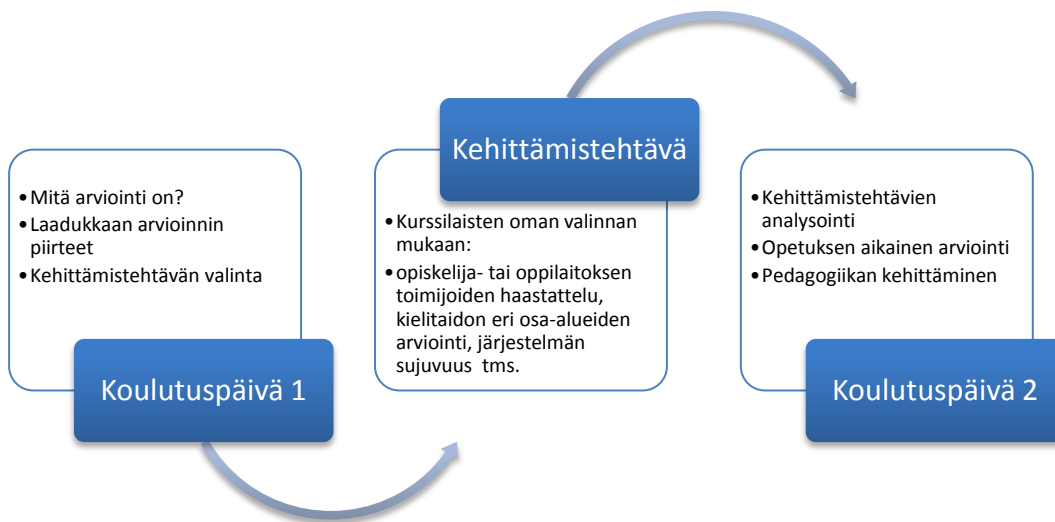
B) Täydennyskoulutussuunnitelma

Käyttöönottokoulutuksen lisäksi valtakunnalliseen toimintaan mukaan tuleville arvioijille ja kouluttajille järjestetään täydennyskoulutusta. Koulutuksen tavoitteena on antaa toimijoille tietoa järjestelmästä ja kehittää heidän osaamistaan erityisesti koulutuksen aikaisessa arvioinnissa huomioiden myös lähtötason arviointiin liittyviä seikkoja. Yksi tärkeä tekijä on myös kouluttajien pedagogisen osaamisen kehittäminen.

Koulutusta järjestetään aluksi pilottioppilaitosten (oppilaitokset, joissa uusi järjestelmä otetaan käyttöön syksyllä 2015) arvioijille ja kouluttajille ja se laajenee myöhemmin käsittämään koko järjestäjäverkoston. Solkin Koto-tutkija koordinoi koulutuksia ja on vastuussa niiden järjestämisestä. Hän toimii myös kouluttajana yhdessä Testipisteen arvioijien kanssa. Pedagogisen osaamisen kehittämiseen voidaan tarvittaessa palkata joku ulkopuolinen suomi toisena kielenä -asiantuntija.

Koulutuksia järjestetään eri puolilla Suomea muutaman oppilaitoksen tai yrityksen kouluttajille ja/tai arvioijille kerrallaan. On tärkeää, ettei koulutuspaikaksi muodostu pelkästään Helsinki, vaan että koulutusta järjestetään mahdollisimman lähellä kouluttajien ja arvioijien toimipaikkoja.

Koulutusten vaikuttavuuden varmistamiseksi koulutukset järjestetään kahden erillisen koulutuspäivän aikana, joiden välillä osallistujat valitsevat tarpeen mukaan kehittämistehtävän itselleen pareittain.

Kuvio 5. Täydennyskoulutusehdotus

Ensimmäisen koulutuspäivän teemat ovat arvioinnin perusteet, laadukkaan arvioinnin piirteet ja oman kehittämistehtävän määrittely. Kehittämistehtävässä huomio voidaan kiinnittää oman oppilaitoksen järjestämän lähtötason arvioinnin sujuvuuden kehittämiseen, omaan toimintaan arvioijana tai arvioinnin ja opetuksen väliseen suhteeseen. Kehittämistehtävänsä tuloksena arvioija-kouluttajapari kirjoittaa muutaman sivun raportin, joka toimitetaan kouluttajille noin viikkoa ennen seuraavaa koulutuspäivää. Toisen koulutuspäivän teemat ovat opetuksen aikainen arviointi, pedagogiikan kehittäminen ja kehittämistehtävien analysointi.

Koulutuksia pyritään järjestämään säännöllisin väliajoin arviointitoiminnan laadun ylläpitämiseksi ja kotoutumiskoulutuksen pedagogiseksi kehittämiseksi.

Koulutuspäivien kesto on 5 x 45 min ja niiden välinen aika on noin 4 viikkoa. Koulutuskokonaisuuksia voidaan muokata tarpeen mukaan sekä sisällöltään että kestoaltaan.

Koulutuspäivien rahoitukseen haetaan rahoitusta työ- ja elinkeinoministeriöstä, muita mahdollisia rahoitustahoja ovat opetus- ja kulttuuriministeriön Specima- ja opetushallituksen täydennyskoulutushaut.